

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 lună . 2 "

Kraie de Duminecă
Pe un an 4 Cor. — Pen-
ta România și America
10 Cor.

Oral de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se îna-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 15.

Hristos a înviat!...

(*) La început eră cuvântul...

Iar puterea cuvântului dumnezeesc a luat stăpânire asupra sufletelor omenești mai ales prin sfânta înviere. Pentru tot ce a propovăduit adică Iisus Hristos, El a îndurat moartea pe cruce, pecetluind astfel cu sfânt sângele său învățăturile mântuitoare.

Ni-se înfățișează astfel jertfa supremă, pilda pe care trebuie s'o urmeze toți ceice luptă pentru binele obștesc, căci fără a pune în cumpănă puterea covârșitoare a cuvântului, fără propovăduirea cu suflet curat a bunelor învățături și fără bărbăția de a ști să mori pentru convingeri, nu s'a putut întrupă niciodată vre-un gând, fie cât de înălțător.

Fără Golgotă, nici un neam n'a ajuns la mărire și dacă Dumnezeu și-a jertfit pe Fiul său, cuvine-se ca nici neamurile să nu stea la îndoială când jertfa li-se cere...

E un pătrar de veac de când o spunem și scriem aceasta în »Tribuna« dela Sibiu și în cea dela Arad.

Jertfe mari s'au adus deja la înființarea celor două tribune ale poporului român de sub sceptrul Coroanei S-tului Stefan. Jertfe și mai mari ni-s'au cerut și ni-se cer pentru susținerea acestei foi de propovăduire națională. Și când va fi să ne desființeze puterea de stat, vremelnică, cum sunt toate stăpânirile omenești, noi și atunci urca-vom

Calvaarul având sufletul plin de credința sfintei *învieri naționale*... Cine cruce a purtat și-a fost dus pela toate cotiturile muntelui durerilor, nici n'ar fi creștin, dacă, închizând ochii de moarte siluită, n'ar crede și n'ar zări în depărtare învierea care este cu dreptate să urmeze după Vinerea Patimelor...

Cu sfânta evlavie am prăznuit ieri Vinerea mare și cucernici așteptăm sfânta înviere de mâne...

Taina aceasta mare a vieții creștinești învalue însă și viața singuraticelor. popoare... Că n'a murit Iisus Hristos pentruca unii în purpură să trăiască și alții jug să poarte, ci pentruca în semnul adevărului veșnic și a dreptății neclintite lumea întregă într'o frăție să trăiască!

Iar dacă noi mai trebuie să ne plângem că ni-se cer jertfe, că ne purtăm cu greu crucea suferințelor, e numai o dovadă, că păcatul strămoșesc n'a fost stârpiț pe toată întinderea pământului, că păgânismul, mai trăiește încă în multe suflete, că învățăturile înalte ale evangheliei lui Hristos pătrund cu greu ori nu sunt pe deplin înțelese de ceice de altfel crucei se închină...

Ceeace nu trebuie să ne clatine în credință, ci cu atât mai stăruitor să căutăm a zguduți porțile iadului și înarmați cu virtuți creștinești și naționale, să grăbim sfânta înviere națională, stăpânirea binelui asupra răului și a virtuților asupra fărădelegilor.

Trăim de veacuri în această credință. Bi-

serica ne-a fost d'opotrivă adăpost legii creștine și vieții noastre naționale... Iar dacă ne-am susținut până acum credința, nu vom desnădăjdui d'aci încolo... Semne luminoase avem, că ori cât suntem de împilați, dar *ne apropiem de înviere: de ziua în care să ni-se facă dreptate și ușurare să se aducă soartei noastre chinuite.*

Ne este cu atât mai mare mângăierea, cu cât ne putem mândri: *tot ce s'a ajuns, prin virtutea poporului s'a ajuns! El a înțelese semnele vremii și s'a aruncat în luptă alegându-și deputați flamura neamului și sprijinind cu dragoste și încredere toți pașii acestora...* Și dacă e vorba să se strângă rândurile răzlețe, să se desăvârșească marea organizare a partidului național, *nădejdea iarăși în popor ne este: el are să înțeleagă glasul fruntașilor, are să înțeleagă că numai prin jertfă în bani, care cât poate, și păstrând credință nestrămutată steagului național, se poate alcătui oștirea neînvingătoare națională, pe urmele căreia să ne alegem cu drepturi ce ni-se cuvin, dupăce de atâta amar de vreme împlinim într'una datorințe grele...*

Poporului îndreptăm dar și noi cuvântul, chemându-l la întăritoare lupte, sub steagul partidului național.

Cine e slab în credință, să se gândească la apostolii lui Hristos: și aceștia, la început, au fost siliți să se adune și să se ascundă prin peșteri, și toaca-i chema pe întâii creștini la liturghie, până s'ajungă a vesti prin glasul de clopote învingerea mare

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«

Ponțiu Pilat.

— Legendă —

Intr'o vară toiegeam prin Schwitzera.

Ajunsesem la Alpnachstadt, un sătuc frumos cu *biserica de lemn* pe țărmlul lacului Vierwaldstätt, cu case țărănești în jurul ei, cu pridvoruri în dantele de lemn, cu flori, cu cântece și cu fete glumețe.

După două zile petrecute între păstori, printre *florile fânațelor* cu Elsa Hodler de mână, am plecat la *Rotzloch*, într'o luntriță de pescari cu fata birtășitei dela Edenhaus, cu doi țărani și cu Werni luntrașul.

Se înserase.

Werni prinse lopețile și luntrea fermecată încep să se legene pe apă cătră *Rotzloch*, sub pulberea de foc a steluțelor.

Un țaran puse cimpoiul la gură și Elsa Hodler cu brațul peste marginea luntrii, încep să cânte *Drei Königen*.

Luna, răsări din spuma cascadei Mehlbach și înălțăcă lacul Flori de diamante creșteau pe apă. Razele se împletiau în ploguri fine, cari cădeau peste codrii, peste țărmluri...

Visam.

Amorași cu aripi de fluturi se prindeau de luntrea noastră, se jucau pe pânze și svârleau săgeți în lebedele din prejur.

Deodată Hauser întinse mâna și ne arătă o stâncă uriașă din vârful căreia țșneă o flacăra galbenă.

— »Pilat, zise Werni mișcând lopețile, în dulcea boare a lacului. Pronconsulul din Ponțiu se plimbă în togă de judecător în Pretoriul de flacări din vârful stâncei. Azi e Vineri«.

Elsa Hodler se strânse lângă mine. Par'că se temeă.

— »Pronconsulul Pilat, întrebai eu, ce vorbești Werni?«

— »Ce nu ști, zise el, pe muntele acela cu trei colțuri, cari ne aduc aminte de cele trei cruci ale Calvarului e mormântul lui Ponțiu Pilat«.

— »Cum, mormântul celui ce dete pe Isus în mâinile jidovilor turbați la Gabata?«

— »Da«, clătină el din cap, cu mânecele suflete și cu părul fluturat de vânt.

— »E o poveste« ziei eu.

— »Dar e o poveste adevărată«, adause Werni.

— »De unde o ști?«

— »Bătrânii ne-au legănat cu ea«.

— »Și noi credem« zise Hauser cu ochii într'acolo.

— »Dar cum de a ajuns aici, Pronconsulul Pilat?«

— »Să-ți spun« zise luntrașul și'n legănarea dulce a luntrei cătră stâncile de foc pe care curge cascada Mehlbach, Werni de Balm încep să povestească:

»Pilat văzând că mulțimea jidovilor strigă și stărnește furtună în jurul lui, dete pe Isus să-l răstignească, deși soția lui păgână îi zise: Nu face nimic Acelui Drept, căci multe am suferit astănoapte în vis pentru Dânsul.

După răstignire, Pilat fu chemat la Roma și asvârlit în temnița Mamertină, de cătră împăratul Tiberiu, care-l condamnă la moarte.

Aflându-și osânda, Proconsulul își mușcă vinele și când căiaul — un soldat teribil din Numidia — veni în temniță îl găsi mort, cu chiaguri de sânge sub el. Africanul îi legă o piatră de gât și-l asvârli în Tibru.

De abiă se afundă în apă și stavili nevăzute se ridică la gura Tibrului. Fluviul se umflă, apele umplură câmpia verde a Romei și furtuni și grindină și foc se deslușiră peste cetate. Un fulger ucise sclavul, care purtă pe umeri litiera împăratului August și Cezarul speriat ridică un templu lui Jupiter Tunătorul. Roma înfricoșată întrebă oracolul.

— »Pescuiți din Tibru, capul lui Pilatus le răspunde el și Roma se va liniști«

Toți însă, se temeau. Împăratul șterse atunci osânda unui condamnat la moarte, numai ca să pescuiască corpul celui blăstămat. Eră un conjurat din Galia. Il legă cu o funie, îl afundară în Tibru și a treia oară când îl traseră din apă, conjuratul eși cu mânele încleștate în barba lui Pilatus. Murise înse. Roma îl îngropă cu alai pe muntele Aventin, iar pe fostul proconsul îl trimise la Neapoli, ca să-l arunce în Vezuviu.

Cum îl aruncară în gura vulcanului, Vezuviul se zgudu, valuri de lavă începură să curgă peste buzele roșii ale craterului, templele se prăbușiră în Neapoli, Pompeia se făcu o ruină, iar Stabia și Herculanium se îngropară sub cenușă.

Ingroziți de focul care căzuze peste ei, Napolitani fâgăduiră o mare răsplată, celui ce va smulge din Vezuviu pe Pilat. Și atunci un cetățean sublim se sui pe munte, într'o seară când Vezuviul eră mai liniștit.

Orașul veghiă toată noaptea. Muntele se liniști

a creștinizmului... Azi însă peste lumea întreagă s'au lăsit învățăturile lui Hristos!...

Tot așa și cu noi: prin credința tare și neobosită luptă, trebuie să ajungem la izbândă.

Sălășluiescă-se deci pretutindeni printre români pacea aducătoare de noroc între frați și buna înțelegere, fără care orice luptă e zadarnică... Și întăriți astfel, drepti să stăm în fața tuturor urgiilor ce ar da peste noi.

Atunci cuvântul trup se va face și de odată ca sfânta înviere alui Hristos, prăznuiri-vom pururea și marea înviere a poporului românesc.

Hristos a înviat!

— **Vizita lui Wekerle la Viena.** Am anunțat deja vizita premierului ungar la Viena în chestiunea urcării soldei ofițerilor. Wekerle va stă la Viena numai o zi și va conferă cu premierul austriac. E verosimil ca din acest prilej să i-se acorde și o audiență de M. Sa.

Se prevede cu siguranță că deocamdată chestiunea nu se va tranșa definitiv. Cam pe la mijlocul săptămânei viitoare va fi o nouă consfătuire, deciziunea se așteaptă deci pe atunci. În cercurile politice din Viena se crede de altfel că monarhul nu dorește ca să tulbure armonia serbărilor iubitoare cu crize de cabinet, deci tranșarea chestiunii va urma abia după vizita Domnitorilor germani, ce se așteaptă pe 7 Maiu.

Situația se sprijinește deocamdată pe atitudinile declarate și de-o parte și de alta. Din parte austriacă se stăruie pentru urcarea soldei, iar coaliția, în special independenții să arată implacabili. Prognosticul situației ni-se prezintă deci și azi în culorile de eri-alaltăeri. Probabil ca Wekerle să cerce încheierea vre-unui compromis, cu scopul de a-se amâna pe toamnă rezolvirea chestiunii cu solda, precum și a celorlalte chestiuni pendente de asta. Cercurile din Viena însă, alarmate zilnic de campania

pressei, nu sunt dispuse pentru o tranșare vremelnică. Se pretinde, ca guvernul maghiar să se declare definitiv în chestiune, de altă parte ministrul comun de externe și cel de război sunt în obligo, în urma declarațiilor lor făcute în delegațiunile din Ianuarie.

Iată cum comentează de altfel «Neue Freue Presse» vizita lui Wekerle:

«Inainte de toate nu trebuie să perdem din vedere că dela pertractările urmate de Aehrenthal la Budapesta încoaci, greutățile ce le întâmpină chestiunea soldei n'au fost ameliorate de loc. Consiliul de ministrii ungar și-a fost formulat atunci punctul său de vedere, care e în colisiune cu punctul de vedere profesat de cercurile militare superioare și de guvernul comun. Atunci însă cuvântul din urmă nu s'a fost rostit încă nici dintr'o parte nici dintr'alta. Membrii guvernului ungar de atunci n'au mai avut nici o consfătuire și astfel ținuta luată de ei nu pare a-se fi schimbat. Acum guvernul comun e la rând să ofere noi condiții, — astfel se explică vizita lui Wekerle la Viena. Nădejde de înțelegere e numai în cazul alternativei, că guvernul comun va adopta punctul de vedere maghiar. Aceasta se pare exclus, deci e mai mult ca sigur, că și după întoarcerea premierului ungar la Budapesta, vor să mai urmeze multe consfătuiri în chestiunea soldei.»

Că acest comentariu e inspirat dela Budapesta e evident.

Congrua preoțimei catolice. Joi a avut loc mult așteptata conferință a episcopilor catolici pentru sistemizarea congruei preoțimei catolice. Conferința s'a ținut în Buda-cetate la palatul primatului. Metropolitul dela Blaj și episcopii săi sufragani au lipsit dela conferință, fiind acum săptămâna patimilor.

Conferința a stabilit raportul de contribuție a singuraticilor episcopi. Amănuntele conferinței nu s'au dat publicității, dar totuși se svonește că proiectul de lege despre sistemizarea congruei preoțimei catolice va fi prezentat Camerei încă în primăvara asta.

Preoțimea noastră greco-catolică așteaptă cu drept cuvânt, să i-se plinească și ei odată nădejtile de leafă mai cinstită. Intregirea venitelor se va face retroactiv dela 1 la-

nuarie 1908. Preoțimea catolică va primi deci de-odată o sumă frumoasă, dar sunt și multe nevoi de astupat.

Românii în Austria și în — Ungaria. Ziarul «Grossösterreich» aduce sub titlul acesta un articol despre românii din monarhia habsburgică, în care scoate în evidență mai ales diferența mare între situația românilor din Austria și celor din Ungaria. Arată cum în urma spiritului liberal, care domnește acum în Austria, românii din Bucovina au drepturi mai largi și cel puțin mai liberal interpretate și îngăduite decât în Ungaria. Situația fraților din Bucovina se ușurează, jidanilor li-se mai taie ghiarele, iar acum românii vor obține o catedră a istoriei românești la universitatea din Cernăuț, ceea-ce e un început pentru ca românii să obțină o universitate românească.

Altcum stau lucrurile în Ungaria. Aici românii sunt apăsați de volnicile unui sistem corupt, medieval. Legea-Apponyi fînteste să le ia școlile să-i desbrace de cultura națională; legea Darányi răpește pământul moștenit dela străbuni, al țărânului român. Nicăiri nu se exploatează atât de nerușinat, nicăiri nu se oprimează într-atât ca în Ungaria. Articolul e scris în termeni calzi și e iscălit: «De un român».

»Libertate de presă«. Sub egida »mare-lui guvern patriotic« — libertatea de presă, aceasta urzică în livada constituției ungare, e plivită acuzi cu desăvârșire. Azi mâne, dacă nenorocitul sistem de prigonire se va înstăpâni mereu, — Vațul și Seghedinul nu vor oferi încăperi suficiente pentru primirea atâtor jertfe ale liberalismului maghiar, pe cari îi vedem porniți spre aceste purgatorii într'un șir lung al cărui capăt e înghițit de gura temniței întunecoase. De! câteori cetim vre-un canon nou al celor osândiți pentru »delicte« de presă ne apare atât de viu închipuirii tabloul acestui șir de osândiți în drum spre temniță, iar în urechi ne freacă tristul refren: »Pahod na Sibir«.

Socialiștii au avut de curând să însemne la răvaș următorul nou canon de osânde. Curtea cu jurați din Budapesta condamnăse, pentru ațărare la grevă, pe Kovács István la 8 luni închisoare și 800 cor. amendă, pe Franczia Gyula la 1 an închisoare și 1000 de coroane amendă. Curtea de casație a confirmat sentința adusă împotriva

și dimineața soarele răsări mareț peste Neapoli și golful cel albastru.

Mulțimea văzând aceasta porni în procesiune pe Vezuviu și găsiră pe Pilat asvârlit din gura Vulcanului, dar pe cel ce-l scosese... nicăiri.

Napolitanii luară cadavrul și-l puseră într'o barcă căreia îi deteră drumul pe mare. Un vânt meridional o duse în golful de Lion. Aici dete de o gură Ronului și pluti în susul apei până se împiedecă de rămășițele unei punți romane prăbușite în fundul Romului la Valența.

Și atunci nenorocirile Romei și ale Neapolului se strămutară aici. Ronul se revărsă, înecă câmpiile și furtuni năpraznice înfricoșară Valența. Oamenii speriați ridicară temple, făcură procesiuni, întrebară savanți dar de giaba. După cinci sute de ani de cumplite nenorociri, aflară că Ahasverus, vine din Spania prin Tuluza și Nîmes și trece prin Valența spre Paris. Și cum e blăstămat să rătăcească vecinic, cetățenii din Valența se gândiră că el e omul cel mai priceput, un savant plin de toate tainele trecutului. Hotărîră să-l consulte asupra nenorocirilor abătute peste ei.

— Și ce-au făcut întrebai eu, pe Werni de Balm, care cârmuiă luntrea spre muntele »Lebedelor« în bura de foc a lunei?

— »Ce să facă, zise el, în aceiași zi chiar când clopotele sunau în turlele Valenței, burghezii grămădiți la poarta orașului, văzură pe Ahasverus venind în asfințitul soarelui, cu toga trențuită cu sandalele plesnite, asudat, cu părul fluturând, cu barba despicată, cu toiagul într'o mână și cu pălăria în cealaltă.

Ahasverus! Ahasverus! Strigară burghezii Valenței și grămădiți în jurul lui îl rugară să-i scape

de nenorocire; copiii îi legau sandalele și-l scuturau de praf.

»Bine!« grăi jidovul rătăcitor doi bătrâni căzură la picioarele lui.

Cetățenii îl chemară la ospăț și la odihnă, dar pentru că nu poate să se oprească undeva, decât atâtea clipe câte zile sunt într'un an, Ahasverus văzând că trecuse jumătate din ele se aruncă investmântat în apa Sonului și scoase dintre rămășițele vechiului pod, cadavrul lui Pilatus.

Eși cu el pe umăr și pentru că timpul trecuse, Ahasverus porni la drum cu cadavrul proconsulului blestemat.

Burghezii din Valența se luară după el, ca să-i mulțamească, dar pentru că mergea prea repede, se opriră la vre-o două leghe de oraș, rugându-l, să treacă prin Valența ori de câte ori o fi fără de lețcaie.

Ahasverus mulțami și plecă spre Paris. Scăpase el Valența, dar nu știa ce să facă cu cadavrul fostului proconsul. Eră așa de obosit că se gândi să-l lase două trei zile pe un zid la Saint-Denis, dar îndată îi veniră în minte nenorocirile ce s'ar stărni și plecă înainte spre Aix la Chapelle. Merse în Flandra și auzind că jidanii din Amsterdam sunt persecutați, se hotărî să arunce pe Pilat într'un canal al cetății. Un profet însă îi spuse că Rembrandt și Spinoza vor trăi acolo și jidovul rătăcitor trecu încinte.

Merse în Germania, își cârpi curelele sandalelor la Brema și dacă n'ar fi știut că marele Kant are să se nască în Königsberg l-ar fi lăsat aici pe Pilat, pentru că copiii cetății îl bătură cu pietre.

Și vecnic obosit, cu barba sură și cu ochii

sângereți Ahasverus trecu prin Breslau sărutat de jidovi, bău vin dintr'o colahă istorică la o cină jidovească din Varșovia, apoi se întoace prin Praga lui Huss cu haina sfâșiată de câni, plânse pe un bătrân cunoscut într'o hudită din Ratisbona, trecu în Schwitsera și văzând muntele Fracmont după Vierwaldstättersee, obositul pelerin se sui în vârful lui și acolo în mijlocul unui desert de stânci, care îngrădia un loc săibatic, cât o arie de mare, Ahasverus asvârli cadrul lui Pilat.

Iată muntele Fracmot, zise Werni de Balm vezi flacăra din vârful lui!

— Da grăii eu, dar voi îi ziceți Pilatus.

— »Firește, pentru că cadavrul fostului proconsul e îngropat acolo, în locul dintre stânci.

Despararăt de el, Ahasverus trecu Alpii în țara Soarelui, dar un vuet năprasnic se abătu din ceasul acela peste munte.

Norii se grămădiră, fulgere și furtuni se deslănțuiră peste capul lui, liniștind de atunci locurile și munții ceilalți ai Schwitseri.

Păstorii cei îndrăzneți cari n'aveau parte de iubire se urcau pe Fracmont cu turmele și cu cimpoaiele lor și nu se mai întorceau dea colo, pentru că Pilatus le întindea mâna și se mistuia în flacăra ei.

Sute de ani trecusă astfel. Pe timpul Reformei un peleriu din ordinul »rose-croix« spaniol de viță care toiegise prin locurile sfinte și umblă după aventuri, întâlni pe Ahasverus la o fântână romană din Siracuza și-l întrebă de mormântul lui Pilat.

Jidovul bău apă și fiind că cele trei sute șasezeci și cinci de clipe trecură acolo, porni spre Mesina pintre ruinele arenei din Siracuza, într'un

SFINTELE PAȘTI.

SUPLIMENT LITERAR AL „TRIBUNEI“.

Ceahlăul.

Coboară soarele 'n amurg,
Și-i pune mantie de pară,
Trezind în haosul de văi,
Ne 'nvinsa codrilor fanfară.

Ca niște flamuri de titani,
Pe creste brazii se frământă,
Și 'n glas de buciurn fermecat,
Adâncul vremurilor cântă...

Noean de crunte războiri,
Pe-aripi de vulturi își ia zborul,
Ca din poveștile cu zmei,
Spre el, atotștiutorul
Ce-și scaldă creștetu 'n senin
Și umbra 'n valurile mării...

Privind la dânsul, mă gândesc:
E cel mai vechiu străjer al țării.

G. Tutoveanu.

Cugetările unei regine.

— De Carmen Silva. —

Perii albi sunt spuma care acoperă marea după furtună.

*

Nici odată nu poți fi obosit de viață; nu ești obosit decât de tine însuși.

*

Fiecare taptă a noastră este răsplătită ori pedepsită; numai că noi nu înțelegem.

*

Ceeace deosebește pe om de fiară, este bănuiala.

*

O femeie neînțeleasă e o femeie care nu înțelege pe alții.

*

„Are parte de ceea-ce 'i-se cuvine!“ însemnează că: „Aș fi făcut-o așa de fericită!“.

*

Urâți pe o femeie nenorocită pe care ați fi dorit să o mângâiați.

*

Iubirea și politica sunt moartea prieteniei.

*

Ceilalți oameni ne văd totdeauna fericirea pe care noi n'am simțit-o.

*

Bucuria este viața privită printr'o rază.

Ceva despre mișcarea literară din Ardeal.

De Z. Bârsan.

Coborâm treaptă cu treaptă în umbra anilor și ne oprim să admirăm o epocă din viața politică și culturală a românilor din Ardeal, epoca „Tribunei“ din Sibiu. În fruntea ei stă I. Slavici, un politician de mână întâi și tot odată un scriitor recunoscut; își publicase în Convorbiri literare multe din admirabilele lui bucăți de prosă.

Ca ajutorul lui Coșbuc și al altora, cari se grupaseră în jurul „Tribunei“, toți cunoscutorii adânci ai limbei poporului, se dă atunci lovitură

de moarte curentului latinist și graiul simplu și natural, vorbit de toată lumea iese învingător.

Coșbuc își publică în foiletonul ziarului baladele și idilele, cari se răspândesc în lumea românească și sunt învățate și recitate de tinerime. Mai publică aici câteva povești în versuri, cari au mulți imitatori.

După plecarea lui Slavici și Coșbuc în România, „Tribuna“ e condusă de dl Albin, un om cu cultură literară temeinică. Singur face câteva traduceri de valoare și premiază lucrări mai de seamă de Onițiu, Niță Popovici-Bănățeanul, Pop-Reteganul și de alții.

La 1893, I. Russu-Șirianu scoate „Foaia Poporului“ și dirijiază „Biblioteca populară“ înființată de Slavici. Apar și niște reviste de scurtă durată și de puțină însemnătate în mișcarea literară; toată literatura bună se făcea atunci în foiletoanele gazetelor de zi.

Se ivesc o sumă de folcloriști dibaci cari admiră și dau la iveală cântecele și poveștile poporului. În fruntea acestora e Pop-Reteganul care spunea că „materialul cel avem: poveștile, glumele, tradițiile, etc., ni se înfățișază după capacitatea celui ce le pune pe hârtie“...

După el vin Grigorie Sima a lui Ioan, preot din Munții apuseni, dascălul Ioan Berescu dela Făgăraș, Ioan Koevary din Bihor, I. Rodina, tipograful, I. Bota, Gh. Cătană și alții, toți muncitori meșteri, cari au adunat cărți întregi de poezii populare și povești.

Librăria Ciureu din Brașov reeditează celebra colecție de povești orientale: Halima sau o mie și una de nopți, operă tradusă din nemțește de I. Barac, apărută mai întâi la 1836—1840, iar acum a doua ediție la 1898 în 4 volume.

Din culegătorii de poezii populare amintim pe dl Hodoș, care ne dă trei colecții de poezii și cântece populare din Bănat, apoi cunoscuta carte a lui Jarnic și Bârsan și alte mai puțin însemnate.

Se scriu și câteva studii despre folclor, cari rămân mai mult încercări de diletanți.

* * *

Înainte de-a trece la literatura artistică, câteva cuvinte despre un poet dialectal din Bănat, despre Victor Vlad-Delamarina. În puținele poezii câte ni le-a lăsat se vede artistul. Pe marea nemărginită înduioșat. Își aduce aminte de un rânleț de-acasă, de Timișul, pe țărnelul cărnii și-a petrecut copilăria, și-i zice:

Mă Cimișe, dragul meu
Vre-re-ași fi io 'n locul teu,
Numa o vară, numa una!
Numa-atunci eu ași avea
Parcea mea și parcea ta.
Tu ești drac împelișat
Cum nu-i altu prin Bănat,
Fecie fiindcă tuși într'una,
Fecie 'n umbra sălșilor
Cam în suda măcelilor,
Până 'n Săbeș țușile
Fă rând toa-e mândrile
Nu ți greu d'atața miere?
Dar tu nu te becejești,
Tuși și fugi! Lotru mai ești;
Dă la Săbeș la Lugoj
Ce desmerdz dă ochi frumoși!
Tuși la fecie cum să ștere!
Cum ce-o făcut Dumnezeu
Baș așa de nătărău?
Din Lugoj dacă ce duși
Până 'n Cimișoara tuși
Și la Panciova, ștregare
Ce pornești înbătănit
Cătră Dunăre-ostenit.
Dunărea ca un potop
Mi ce 'nghice ca p'un strop
Ș-apă ce 'neacă în mare!
D'aș fi eu ca tine, mă,
N'ași crâcn, inieșe-mă!...

Am dat poezia aceasta întreagă ca cetitorii să-și poată face o idee despre felul cum scria poetul Bănatului Marinarul, care s'a stins în floarea vârstei.

S'au făcut și alte încercări în dialectal bănățean, dar mai puțin reușite.

În literatura artistică Eminescu și Coșbuc au o înrăurire puternică asupra tinerilor scriitori. Domnul Bogdan-Duică se și ridică în contra imitatorilor lui Eminescu, și într'o serie de critici severe, în foiletoanele „Tribunei“, îi pune la locul lor.

Singurul talent de seamă despre care nu se poate însă zice că a imitat pe măestrul, fiindcă era un talent real și era din naștere înfrățit cu melancolia, e Niță Popovici-Bănățeanul. Fire sensibilă, holnăvicioasă aproape, s'a stins înainte de-a putea da ce s'aștepta dela dânsul.

Ne-a lăsat câteva admirabile bucăți de proză și câteva poezii curate, cari sau publicat toate într'un volum.

D. Maiorescu i-a făcut o frumoasă și înduioșătoare biografie.

Sub înrăurirea lui Coșbuc, cel mai frumos talent, care și-a făcut un loc în literatură, e Maria Cuntan. Cu drag ne aducem aminte de primul ei volum în care cânta:

Eu sunt ursită în lume
Pe furcă și undrea
Căci joc și răs și glume
Nu sunt pe seama mea

Și încheie poezia:

Și par'că mi-e și frică
De-a dragostei flori.
Așa sunt eu — urzieă
Crescută printre flori.

Păcat numai că ce-a mai scris pe urmă nu poate sta alături cu frumuseța poeziilor din primul volum.

Mai încearcă în genul lui Coșbuc, Maria Cioban, I. Moța, Elena din Ardeal, Ciato și alții, dar toți se rostogolesc curând la pământ ca pasărea ce s'a urcat prea sus, într'o atmosferă prea înaltă pentru ea.

Ca prosă au avut succes schițele lui Onițiu. Era ceva nou în literatura noastră. Caută să ne dea psihologia Ardeleanului și zugrăvește — de multe ori chiar într'un mod măestru — stările sociale cu toate intrigile și micile lor mizerii. Are un umor real și multă și justă putere de observație.

Mai serios mai dojenitor, un critic social e Enea Hodoș.

Rusu-Șirianu are pagini frumoase. În nuvelele lui romantice „Moara din vale“ e cunoscută de toți știutorii de carte.

Teatru s'a scris puțin. Nefiind o trupă permanentă, scriitorii nu se prea îndemneau la așa ceva, și încercările cari sau făcut nu sau putut ridica la valoarea unei opere de artă.

*

În timpul din urmă un curent puternic dinspre România. Belșugul producției literare din regat trece munții și lumea din Ardeal, cunoscutoare de carte, cetește cu încomie limba frumoasă și curată a scriitorilor români. Casele de editură trimit cărțile la librăriile din Ardeal, pătrund și bibliotecile cari pe un preț mic dau opere de valoare, în tinerime se produce o mișcare vădită pentru literatură și chiar prin gazetele, de zi se simte mai îngrijită fraza și mai curgătoare și mai rotundă limba românească.

La Budapesta, într'o cafenea plină de fum răsar „Luceafărul“ care a avut noroc să prindă și să trăiască cu cinste, făcând epocă în literatura ardelenască. Goga prin talentul lui viguros și prin originalitatea lui cea mare, răspândește faima revistei prin toate colțurile românești.

Apariția volumului de „Poezii“ al poetului stârnește un entuziasm sincer în toată lumea românească și e primit în Capitala țării libere, cum poate n'a fost primit alt scriitor la începutul carierei sale.

Mai amintim din preajma „Luceafărului“ pe

I. Agârbiceanu și Ciura, ale căror volume de proză, au fost bine primite de critică, volumul celui dintâi mai cu seamă.

Apoi pe dsoara E. Pitiș, un netăgăduit talent liric în desvoltare.

Aztăzi ardelenii citese tot ce se produce în țară, își au simpatiile și antipatiile lor față de scriitori. Un eveniment literar îmbucurător din București li pătrund ca și pe cei din regat; parcă nici n'ar mai fi Carpații cari să-i despărță.

Drept și datorință.

De Moise Nicoară.

(Extras din memoriul dela 19 Aug. 1819 către Împăratul Francisc I).

Din manuscrisul ce se află la Academia Română, studiat de Vicarul V. Mangra.

Toate datorințele omului sunt corelative în privința câtră tot însul individualiter și câtră tot statul, deci și câtră împăratul sau administrație, ocârmuirea sau stăpânirea cea mai mare ori cu ce nume să numească aceia, sau cu alte cuvinte, precum are unul datorințele sale câtră altul și câtră alții, așa are și celalalt cu ceialalți dimpreună datorințele sale câtră el. Și asemenea sunt datorințele lor între sine cum și câtră altul, așijderea precum are tot însul datorințele sale câtră statul întreg și împăratul (aci se înțeleg și diregătoriile toate din împărăție) câtră tot însul și câtră toți dimpreună și care trebuie să se împlinescă.

De unde urmează, că tot însul e dator a ține și îndeplini datorințele acele, care are câtră altul și câtră alții. Împlinirea datoriiilor acestora are spre scop fericirea și siguranța a fieștecui și a tuturor, fără care nu numai nici o fericire n'ar putea avea loc, ci însuși starea și viețuirea a tot însului și a tuturor, fără care nu numai nici o fericire n'ar putea avea loc, ci însuși starea și viețuirea a tot însului și a tuturor, ar fi în primejdie și peste puțină a vieții în pace și a gustă fructele ostenelelor, agonisirii și a muncii sale, căci mulți s'ar pune pe puțin și i-ar despoia de toate, cel mai tare ar apăsa după plăcere pe cel mai slab, și așa mai departe. Dar prin împlinirea datorințelor, care le are unul câtră altul și câtră împărăție și împărăția câtră toți și câtră tot însul, face și aduce cu sine cât toate relele acele să se poată opri și depărță, că atunci *dreptatea și legile trebuie să apere pe cei puțin împotriva celor mulți, și pe cel slab de cel tare*, dacă nu vrea careva să păzească și împlinescă datorințele sale, atunci dreptatea legile și dreptul, care îl au ceialalți și împărăția asupra unuia ca acela, nu numai îl pot, ci și trebuie să-l silească spre păzirea și împlinirea datorințelor zise, căci *nici o datorință nu poate fi fără vre-un drept, nici drept fără vre-o datorință*, și precum trebuie să fie ceva pentru ce are cineva vre-o datorință câtră altul, așijderea trebuie să fie ceva pentru ce are cineva vre-un drept asupra altuia.

Deci dreptul și datorința așa sunt de încopciate și unite la olaltă, cât nici a se socoti una fără alta nu se poate. Spre pildă: eu sunt slugă și tu ești stăpân, datorința mea este să-ți ascult și împlinesc poruncile cu credință, dar am și drept, adică să poftesc să mă hrănești, să mă îmbraci, și să-mi plătești osteneala mea după cuviință și dreptate. într'aceasta se cuprinde datorința și dreptul meu; dreptul tău ca bun stăpân asupra mea e, ca să aștepti dela mine toată ascultarea și împlinirea slujbei și a poruncilor. după cuviință și cu credință. Iară datorința ta e, ca să mă scutești, și să mă hrănești, îmbraci și să-mi plătești. De unde se cunoaște, că *datorințele și drepturile noastre a unuia câtră altul sunt asemenea, sau corelative, și încetând una, negreșit, că înceată și ceialaltă*, fiindcă de nu voiu ascultă poruncile tale și nu le voiu împlini, eu nu fac datorința mea, și așa înceată și dreptul meu de a putea pofti ca să faci și tu datorința ta câtră mine, precum ar înceată și dreptul tău asupra mea, când n'ai face datorința câtră mine. Așa e lucrul cu toate stările și diregătoriile în lumea aceasta și și cu împăratul. Datorința mea și a fieștecaruia e să îm-

plinim legile și poruncile cele împărătești (că trebuie să fie drepte) să dăm dajdie, cătane și tot felul de ajutor și slujbe, iar dreptul meu și a fieștecui, ca să putem pofti ca să ni se facă dreptat: și să fim apărați de toate relele, asui pririle și nedreptățile, că dacă nu, atuncea înceată toată datorința. Luând în socotință cele ce zisei mai sus se vede că dreptul acela așa e întocmit, ca cel ce nu împlinesce zisele datorințe, cu sila și cu pedeapsa să se poată aduce la împlinirea lor.

Dreptul acela dară, care are tot însul asupra altora și a stăpânirii, ca să împ inască și datorințele câtră el și să păzească legile, fără care precum s'a zis, nici o viețuire și o stare cuvioasă nu poate avea loc în împărăție, acel drept zic, nu se poate lua nimănui, până nu se va dăvedi, că s'a făcut vicovat, criminal prin oarece apte, sub dreptul acesta se cuprinde toate nu numai cele ce fac și alcătuesc viața fizicește sau truște, ci și acelea prin care numai singur poate sta viața snfletește și civilește sau moraliticește, precum sunt cinstea, numele bun, credința întreagă și crezământul sau creditul, că dacă perde cineva astea, apoi pace e de toată fericirea și viețuirea lui cea sufl teasă și civilă, toată viața lui e atuncea numai truște, adică dobitocește.

Dreptul acesta dară care e mai de căpetenie dintre toate, este peste tot luându-l cu un cuvânt sau generaliter, acel drept care avem ca nesmintit să nu-se facă dreptate și tot răul fie truște, fie sufl tește sau civilește (precum necinstire, batjocorire și defaimare, hulire, stricarea numelui bun, ș. c. l.), care ne asuprește au numai s'ar putea apropiă de noi, să se impedece și să se depărteze. Dară *nici un rău și nici o nedreptate mai mare împotriva tuturor drepturilor și celor mirenești și celor dumnezești*, atâta călcare a ființi omenești nu se poate face cuiva, decât *judecându-l și osândindu-l fără a-l ascultă și fără să știe el însuși pentru ce, și nu numai lăsând ca fiecare după plăcere să-i poată face toată stricaciunea, ci încă însuși prin puterea cea mai mare a ocârmuirii și a stăpânirii a da mijlocire pe ascuns, ca acele răutăți și stricaciuni să se întărească și înmulțească asupra lui, nimicind cu totul dară dreptul de mai sus zis și neavând nici o bunătate de cele zise, care trebuie să urmeze din dreptul acela, negreșit că atunci *toată datorința înceată*. Au cui, cum, și pentru ce ar avea unul ca acela vre-o datorință? Asta tocmai atâta e, ca și a lăsa pe cineva numai puterilor sale, a-l desrădăcină de toată ajutorința legilor, care Dumnezeu prin fire a orânduit oamenilor între sine și a sădit în inimile lor încă și când sunt în pustietate, atâta va să zică asta: a sili pe cineva ca să se lupte cu valorile cele mai involburate, numai ca să-l eufunde în adânc și să-l înghită, a-l sili prin mijlociri ascunse, care să nu le poată cuprinde fiecare cu mintea și a-l aduce spre apărarea și mântuirea vieții sale prin desnădejde la fapte nelegiuite și criminale, numai ca să poată stăpâni spre înșelăciune tuturor, a avea prilej sub tip de dreptate a-l prinde. *Vezi într'această stare m'ai pus împărate! Dar aceasta e țărădeloșea cea mai spurcătă a celui nelegiuit, a celui mai blăstămat om*.*

Craiule, ca oameni după trup, numai într atâta ne deschilim unul de altul, încât firea și voința lui Dumnezeu s'a arătat prin naștere câtră unul mai milostiv decât câtră altul, dar altmintrelea civilește adică după starea și privințele în cari ne aflăm, fiind locuitori într una sub legi și sub împărăție și fiind unul crai și altul supus: crai sau împărat după omenirea sa încă-i numai om, dară după diregătoria sa, astă datorință are, ca ceace poruncește legea Dumnezească prin arătare, iară legile naturii sau firii prin organul său, adică mintea și înțelepciunea și legile mirenești adică civilești și politice prin așezământuri, aceia zic ce poruncesc și poftesc toate legile acestea, el după data creștină și jurământul său ca împărat să păzească și să împlinescă și cu tot modul să fie îngrijit, ca prin cei subrânduiți după toată puțința să se păzească și să se împlinescă. Unul ca acela e dator, ca el să urmeze *Dumnezeului atotputernic, prevăzând și întoamind sau îndreptând, poruncind și oprind și dreptate tuturor făcând, ce atâta va să zică cât a împreună cele cerești cu cele pământeste, a uni cele Dumnezești cu cele omenești* după tipul Dumnezeirii

asemenea lucruri punând în facere de bine, în ajutorarea și întemeierea folosului de veci spre covârșirea sa pământescă cea putincioasă, prin ce singură numai zic poate a se apropiă de Dumnezeire și de covârșirea lui cea părintescă.

Scurt istoric asupra medicinei.

— Dr. Gh. Crăniceanu: Din „Literatura medicală” —

Istoria medicinei ne spune că instinctul, hazardul, observațiunea și apoi și imitațiunea animalelor au fost principalii inspiratori și educatori ai oamenilor în arta de a vindeca. Dela istoricul grec Herodot (484—488 a. Chr.) aflăm că Babilonienii, Asrienii și după dânșii Egiptienii și Grecii aveau obiceiul de a expune bolnavii în drumul mare spre a-și da fiecare trecător sflatul său de leuire, sau ie ajutor fie după tradiție sau din pățanie, și astfel se lățiau cunoștințele de acest soi. Aceste cunoștințe vagi și dibuitoare urmară mai târziu a fi monopolizate de o anumită breslă de oameni, preoți, cari în vechime erau în ochii lumii și oamenii științei atât în India, Egipt și Arabia, cât și mai apoi la Grecii și Romani; ei lecuiau pe bolnavii în temple și ziceau că darul de a vindeca îl au dela zei. Pe atunci chiar se credea că boalele sunt pedepse dela zeii supărați pe oamenii păcătoși, și ca să le vindece, trebuiau zeii împăcați; aceasta firește că se obține mai bine prin preoți, cari în chipul acesta făceau și pe medicii. Și medicinei se mai asociă pe atunci și magia.

De altă parte ne este iarăși cunoscut cum spartanii, în baza legii lui Licurg, înființată pe la anul 820 a. Hr., expuneau pe nou născuții, slăbănogi prin văile muntelui Taiget din Peloponez, și dacă rezistau la această încercare dură, îi dădeau părinților îndărăt spre a-i crește până la etatea de 7 ani, când îi luă patria și îi creștea la un loc cu toți copiii trecuți de această etate. Încă și Plato (429—347 a. Hr.) mai avea asemenea concepte despre valoarea vieții omenești, căci el făcea imputări lui Hirodicus, care trată pe bolnavii cu ajutorul gimnasticeii, zicând că prin acest tratament a reușit a le prelungi șubreda lor viață până la bătrânețe.

La grecii cu 1200 de ani a. Hr. omul zeu Esculap era întruparea medicinei, a cărei emblema, bățul încolăcit de un șarpe, tot dela el derivă. Esculap avea mai multe temple renumite, la cari alergau bolnavii pentru a se căută ei dormiau în templu, după ce fuseseră pregătiți la aceasta prin post, băi, ungeri, afumări, etc. aci se arată în vis, bolnavului său preotului, leacul potrivit fiecărei boale. Cei vindecați puneu apoi pe pereții templelor tot felul de inscripții și indicații de leacuri cu cari sau vindecau.

Temeiul în medicina antică însă derivă dela Ipocrat (460—377 a. Hr.), care a practicat în Asia-mică, Tesalia, Atena, Tracia și Macedonia Literatura medicală anterioară lui a dispărut, încât cărțile ipocratice sunt cele mai vechi ce avem. Ipocrat a despărțit medicina de serviciul religios. Se crede că mare parte din preceptele sale sunt luate din inscripțiunile de prin temple, el însă nu a socotit ca ceva înjositor, când medicul trăgea cu urechia și la medicina populară. Dealtmintrelea medicina populară chiar există la toate popoarele. La chinezi și iaponezi ea eră plină de superstiții, duhuri necurate etc. și romanii erau sau un fel de spartani în privința sănătății lor, sau se foloseau de medicina populară, care a ființat în Italia o serie de secole fără a se fi ivit alături de ea și medicina științifică. Ba este de notat că romanii se serveau în mare parte de medicina populară și după era creștină. Până în zilele lui Pliniu (23—79 d. Hr.) medicina nu eră compatibilă cu romana gravitas, astfel și medicii erau sclavi ori liberați, Iuliu Cezar (100—44 a. Hr.) însă a dat medicilor dreptul la cetățenia romană (Suetoniu, Caesar 42) în timpul său s'au format și școale de medicină la Roma.

Primul spital (valetudinarium) pentru soldați se crede că l-a înființat Traian). Apoi și primul spital din Occident s'a crecat tot în Italia la anul 400 d. Hr. de o femeie pioasă.

Dintre medicii autori ai Romei cel mai celebru a fost Celsus (30 a. Hr.), primul care a

scris latinește, deoarece până la el medicii s'au servit în literatură de limba greacă. Altă celebritate a fost mai târziu Galenus (131—201 d. Hr.) de origine grec, născut în Pergam (Asia-Mică). Scrierile lui Galenus au domnit în medicină 16 secole, căci după dânsul medicina a decăzut cu totul și în locul ei s'a instalat arta magică. Dar și călugării se sileau a vindeca pe bolnavii prin rugăciuni și prescrierea postului, a feluritelor înfrânări; ei însă se mai ocupau în același timp și cu studiul medicinei.

În secolul VI s'au creat spitale pornite din caritate, a căror conducere era încredințată călugărilor augustini (în Franța Germania și Italia); iar vechea știință de medicină, fiind socotită de păgână, a'a dat uitării. Credința deșartă și în demoni s'a lătit tot mai mult în Europa creștină, și tocmai în secolul XI episcopul Abogard a pășit în public contra acestor credințe și contra patologiei demonilor.

Arabii au cultivat mult medicina, traducând în secolul IX-lea scrierile medicilor greci, iar în secolul XI și XII aveau deja câțiva doctori renumiți. Tratatul de medicină Canon al lui Avicena (980—1037) a fost baza științelor medicale timp de 600 ani. Însă progresul ce ei l-au făcut în știința medicinei se referă numai în arta de a vindeca (therapeutica), la chimie și botanică; fiindcă anatomia se învață numai din cărți, deoarece religia oprea a se diseca cadavre.

Consiliul de Reimis dela 1131 a interzis clerului de a învăța medicina cu scop de câștig vremelnic; dar ei tot o practicau îmbogățindu-se grozav și îndeosebi a interzis chirurghia, executarea de operațiuni chirurgicale și astfel chirurgia a căzut în mâna bărbierilor.

La 1150 s'a înființat la Salerno, nu departe de Neapole, o școală de medicină, care era celebră până în secolul XIV și a servit mai apoi de pepiniera pentru facultățile de medicină și organizațiunea medicală actuală. Acestei școli îi revine meritul de a fi năzuit la separarea medicinei de tagma clericală; atunci călugării-medici s'au făcut medici laici și s'au întreprins mai mult pe la curțile domnitorilor.

În cursul întregului ev mediu credința în vrăjitorie era generală, ceace n'a putut avea înrăurire bună asupra medicinei mult înapoiate.

La 1306 profesorul din Bologna Mondini de Luzzi a restaurat cercetările anatomice și la 1315 a făcut chiar în public diseția a două cadavre feminine, și astfel s'a făcut începutul pentru o însemnată dezvoltare a medicinei.

În ținuturile noastre cu o populațiune statornică ca stâncile neclintite ale vechilor Carpați, fecunzi în tot felul de ierburi, vietăți și minerale, medicina populară singură a predominat la lecuirea bolnavilor în cursul veacurilor dela colonizare și până în timpurile noastre.

Pe timpul când legiunile romane au venit în Dacia, ele își aveau deja stabilit serviciul sanitar. Cu ele veneau neapărat și medicii cari le aparțineau; dar unele inscripțiuni probează că și medicii neatârnatari de armată se stabileau prin centre mai mari.

Prin cei veniți cu armatele romane în expediția lor trece prin Dacia, Dioscoride de origine grec dar născut în Sicilia pe la mijlocul secolului I d. Hr. Atât el cât și Apulein (114—178 d. Hr.) erau de părerea lui Ipcrat cu privire la medicina populară, despre care s'au informat dela poporul dac, căci plantelor ce ei descriu le dau și numirile daco-getice. (V. Papadopol-Calimach, Dioscoride și L. Apulein. Anal. Acad. Rom. Buc. 1879).

Am semnalat deja, că medicina a trecut treptat în mâna clerului la începutul erei creștine. În biserica ortodoxă se serbează frații gemeni Cozma și Damian ca „doctori fără de arginți“, fiindcă practicau medicina din binefacere, dar au fost persecutați pentru creștinism și decapitați la anul 303 d. Hr. Ei se venerază și ca patroni ai instituțiilor medicale. Așa și marele mucenic și tămăduitor Pantelimon se vede că era doctor.

Astfel medicina ierarhică ține isonul, prin decursul veacurilor, medicinei populare; această din urmă era la neamul nostru și este încă bine familiarizată.

Dacă ne aruncăm privirile și la alte popoare, d. e. la cel german, vedem că medicii de oraș se găsesc abia în primele decenii ale secolului XV, printre cari cei evrei erau cei mai căutați. Ba erau și femei doctori. În Ungaria de asemenea se găsseau medici pe acele timpuri. Veszprémi

dă la 1774 biografiile a 120 de doctori, despre cari putuse afla urme în scris prin documentele Ungariei. Printre ei vre-o 9 erau în același timp și preoți; ba De Placentia Iacob, pe la 1333, s'a făcut chiar episcop la Cianad și Ladislau la Orade; iar Michael din Agram era la 1420 medic și canonic. Unii dintre acei doctori au nume cam românești, d. e.: Branche la 1492 a fost închis de Matei Corvin pentru gură rea, dar când Chinezu, zis și Ercule al Banatului, s'a îmbolnăvit la Timișoara de apoplexie, atunci Branche a fost trimis în ajutorul său. Se vede că în acele timpuri numai curtea domnească avea medic. La 1529—1575 era în Ardeal medicul I. Vitu Balsarat, care s'a făcut mai apoi și preot, iar la 1559 I. Evangelista, la 1600 P. Kertzi transilvăneanul, culegător de antichități romane, la 1665 I. Köpetzi (Căpăț?), apoi Köleséri, Baligha, Dimjén și Socolarius de Hodos.

La Sibiu se găseau doctori și farmacia de prin întâie jumătate a secolului XVI, iar la Brașov dela începutul sec. XVII, tot de pe atunci aveau toate orașele și chirurgi. Universitatea săsească a dat porunci barbierilor și chirurgilor pe la 1565 ca să trateze pe săraci gratis.

În Moldova Ștefan cel Mare aducea numai în consult doctori dela Veneția, Nürnberg și Buda. La finele secolului XVII doctorii devin permanenți la curtea domnilor din Iași și București și în locul Arabilor, Izraeliților și Italianilor practicau la noi grecii din Constantinopol, cari învățau la Padova, Pavia și Roma. Ionescu-Gion zice că până la venirea fanarioților și cu ei a egumenilor și arhierilor greci, medicina călugărească nu era antipatică, dar de aci încolo și până la secularizarea mănăstirilor (1863) medicina lor devine un comerț desgustător, storcându-se din țările române sute de milioane. Câte mâni de argint, zice Ionescu-Gion au mers la mănăstirile dela Muntele Athos și cât lemn din sfânta cruce s'a vindut la noi.

Apoi medicii acelor timpuri mai râvniau și diferite demnități în cler sau domnia.

Așa la 1577 un doctor empiric din Lombardia, ce-i zicea Medico Russo, aspiră morțiș la domnie din care cauză a și fost condamnat pe viață la ocnă cu încă 7 români.

Apoi tot înainte de epoca fanariotă doctorul grec Ioan Comnenul, care a fost profesor de fizică și matematică la sf. Sava din București (1660—1700), a devenit mai în urmă mitropolit (V. Istoria lui Carra).

Dela acest doctor mitropolit a rămas un manuscris tradus din latinește în grecește: despre cele patru extreme ale omului.

Se află de acest autor și o carte grecească în biblioteca „Urechă“ din Galați la No. 154.

Tot profesor de matematică la sf. Sava (1754—1785) a fost și doctorul Manasse Eliade, care a tipărit în grecește și latinește: Oratio panegyrika ad... Principem Io Alex. Ipsilanti. Lipsiae, 1781, 4° 91 p.

El fusese trimis, scrie Sulzer, la Viena să aducă instrumente matematice, deși nu se găsea nici un elev pentru a-i asculta cursul.

Unii dintre doctori, ca: Raicevich și Saulen, fiind secretari domnești, nici nu practicau medicina.

Cred că până la finele secolului XVII doctorii n'au avut prea mare căutare în principatele române și nici n'a fost prea mare îmbulzeala din partea lor.

Totuși la 1775 apare în Muntenia un pitac domnesc, prin care se opreau șarlatanii a exercita medicina.

La 1793 nici Botoșanii n'aveau doctor, dar dela Iași li-s'a dat voie „să țină un doftor cu a lor plată și pe care îl vor găsi și se vor mulțami cu dânsul, care ca un Arhi-iatros al târgului să fie dator a apăra târgul de doftorii mincinoși“.

Tot pe acei timp scrie Wolf, că „afară de Iași și Botoșani nu se găsește doctor în nici un județ: fie-care principe își aduce medicul său de casă din Constantinopol, pe care nimeni nu-l întreabă cine e și dacă are diplomă, ba încă el vrea să fie mai mare peste ceilalți medici de oraș.“

Un document din Muntenia serie: „Până la 30 Iulie 1795 veneau în țara românească barbieri, chirurgi și spițeri, și de sine se făceau doftori, fără să arate atestaturile lor.“

De aci înainte arhi-iatros (medicul șef) avea a-le controtă actele.

La 1809 o comisiune de 5 doctori avea a examina acele acte.

Dela 28 Aprilie 1842 regulamentul prevede examen pentru cei ce vor veni să uneltească în țara românească științele medicinei, hirurgiei și moșitului.

În Moldova s'a întocmit la 1833 comisia doftoricească, care avea să cerceteze diplomele doftorilor, chirurgilor și moștelor.

Este interesant că aceste date de examen cam coincid cu aparițiunea primilor doctori români pământeni, Vârnav în Moldova și Crețulescu în Muntenia.

De aci înainte și la noi medicina ia o altă haină și se dezvoltă văzând cu ochii.

Respectați omul!

De V. Nițescu.

Ramuri rupte din omul vecinic, care s'a născut și moare deodată cu vecinicia s'au depărtat mult dela această unitate vecinic colectivă în ființa ei, s'au început să creeze poziții deosebite și să organizeze caste, cari cu voea au căutat, să stabilească deosebiri de naștere, de creștere, de trai și de viață aprinzând prin aceste deosesiri de foarte multe ori focul urii și al răzbunării neiertate, espirate prin multe și crude vărsări de sânge!

Deși stăpână această Unitate — zisă om, peste toate celelalte ființe din lume, totuși avântul unor părți, devenite clase, cari cu vremea s'au făcut stăpâne și peste forța — n'au lăsat ca cei născuți mai târziu și rămași în urmă, să se ridice în lumea lor, ci cu forța, pe care o strâneau cu gelozie în mână, au apăsă fruntea ridicată celor din urmă și i-au împins așa de napoi spre originea lor — încât acești nefericiți s'au trezit deodată în lumea dobitoacelor.

Această faptă însă e neiertată. Fiul, care ucide pe tată-său — e spânzurat. Tatăl, care își ucide copilul — își isprăvește păcatul în temniță pe viață. Fratele, care ucide pe frate-său se sfârșește sub ghilotină... Dar puternicul care ucide pe slab cu arma prostiei, cum se ispășește? E primit cu triumf de nebuni. Bucuria e mare și sunetul de aramă al muzicii, care acompaniază băutura furioasă a șampaniei, pătrunde ca nu echou al sfărâmării omului. Nici un nebun nu se cugetă la viață. Nici un dobitoc nu se întreabă, că de ce trăiește. Nici un bețiv nu numără paharele, ce le bea. De ce-ar cugeta dobitocul la viață, când glia neagră, pe care trebuie, s'o scormonească din zori și până 'n sară, nu-i dă vreme de gândit? De ce ar gândi Don Chichote la tainele vieții, când el abia birue, să se lupte cu morile de vânt? Și în urmă, n'ar fi ridicul, ca bețivul, să numere paharele, ce le golește — când stomahul lui e cea mai bună mărturie a indigesturii, care niciodată n'a atins marginile realului? D-zeu însă cel recunoscut de întreaga natură — n'a creat decât un *singur* om și acest om nu se poate sfărâma, pentru că puterea lui e dată de însuși D-zeu. Acesta n'a creat în largul lumii omenești nici nu dobitoc, ci ființa zisă om, a creat-o ca pe un fatreg nedespărțit, pe care numai forțe vremelnice îl poate îmbucăți, dar nu există și nu va exista nici când o astfel de forță, care să poată dismembră pentru totdeauna acest întreg afară de forța naturii, care deodată cu dismembrarea ar produce și nimicirea acestei ființe.

În urma acestora — împăratul și cerșitorul e o ființă. Amândoi intruchipează omul și deosebire nu e între ei — decât numai

artificială, creată și asta de părți rupte din unitatea omenească. Cel dintâi e o formă organizată pentru menținere împărăției omenești, cel din urmă e o ființă demostenită — aruncată afară de părți rebele din această împărăție. Dar fiindcă legea absolută e nemuritoare, e tot așa de vecinic și faptul, că acest cerșitor și împăratul zis puternic sunt părți ale aceluiaș întreg și astfel natura însăși impune acestor două elemente ca să se respecte unul pe altul și ajutorul lor să fie vecinic reciproc și totdeauna gata de-a sta în slujba omului. Cerșitorul nu-i silit, să lingă mâna împăratului, iar acesta trebuie, să vadă în cel dintâi un tovarăș natural.

În urma astorfel de vederi deosebirea ucigașe dintre clase va înceta de a mai fi scânteii ațățătoare de foc. Dar numai așa. Bogăția celor puțini și sgârcenia, cu care să păstrează bogăție — fapt prin care cei săraci sunt eschiși dela bunăstare — e o vecinică declarare de război. Cei puternici se bucură, că cei săraci sunt proști, dar nu presupunem în egoismul lor orb și'n ura lor pătimăse față de om — că acești săraci mulți ca frunza din codru, dacă ar avea numai o clipă de repaus, pe care s'o jertfească *gândirii* — și-ar jertfi întreagă truda și tot darul naturii pentru recăștigarea echilibrului, pierdut de mult de om. Cei-ce n'au avut și n'au nici astăzi — nu sunt eschiși dela avere și fac păcat ucigaș aceia, cari susțin, că numai cei ce au sunt vrednici de viață. Omul, fie el bogat sau sărac, împărat sau cerșitor — trebuie respectat. Fie locuința lui palat sau colibă, castel sau bordei — rămâne vecinic ființa zisă om. Cel cuminte n'are dreptul, să desprețuiască pe cel prost, pentru că acesta nu din vina lui e prost, cel bogat nu-i ertat, să apese pe cel sărac pentru că poate bogăția celui dintâi e păcat, iar sărăcia celui din urmă poate că e virtute, care totdeauna triumfează asupra păcatului.

Respectați omul! Nici o lege făcută de oameni nu e vecinică, dar e vecinică legea, care a făcut pe om și dacă legea e eternă și creatura lui e eternă, iar această eternitate nu va îndura nicicând sfărâmarea desăvârșită a unității omenești. Nebuni și sălbatici sunt indivizii sau clasele, cari s'au format ca să se războiască unele cu altele. Aceasta luptă nu poate fi decât vremelnică, măcar de ar dăinui și veacuri și mii de ani, dar acești ani nu sunt decât clipe în lumea veciniei. Conștiința se pronunță, din ce în ce, iar afirmarea ei va fi ispășirea tuturor rebelilor și rehabilitarea omului.

Respectați deci omul! Nu faceți din ideile sfinte cari tind la conservarea lui — cauze, cu cari, să izbiți corpul nevinovaților. Nu vorbiți de societate și de naționalism, nu propagați în adunări și nici în scrisul vostru minciunile, la spatele cărora s'ascund păcatele ucigașe. Nu înfrântați adevărul și nu înjugați dreptatea, căci acestea sunt solii sfinți ai omului și de-i batjocuriți pe ei vă batjocuriți și pe voi.

Respectați omul! Nu râdeți nefericiților de sdrențele săracilor, cari îmbracă acelaș suflet ca și fracul vostru. Nu străpungeți cezarilor corpul plebeilor, căci răniți suflete cari sunt ș'ale voastre. Nu fiți sgârciți bogăților, căci sub tălpile voastre gem lucrând în adâncul pământului frați de ai voștri. Nu prigoniți puternici vremelnici, pe cei ce poartă în ei un suflet ca ș'al vostru, ci: Respectați omul!

Literatură populară.

— Cum să culegem din popor. —

Noi avem în Oravița un critic excelent. Poate-fi că-l ghiciți. Acest bărbat, îmi zicea niște vorbe măgulitoare, lăudându-mi zelul de a aduna și scrie datini și credințe populare, vezi bine, ca să nu mă disguste, la cele ce are de a mi-le spune.

Apoi ca să nu mi-o zică în față, „a bătut numai șaua“ zicând: că ne stricăm limba, că mestecăm vorbele și le facem neînțelegibile, că ne mestecăm unde nu ne este treabă, că lăsăm cuvintele noastre populare locale afară, înlocuindu-le cu altele din Ardeal, din România etc. în credință că acelea vor fi mai românești ori „mai pe sus“ decât alea noastre ș. a. m. d.

Deatunci m'am păzit ca de foc, a mă mai amesteca, unde nu-mi este treaba.

Acuma, și mie mi ciudă când cetesc, că un bănașan nu scrie cum vorbește, cu vorbe bănașănesci.

Și fiindcă aș dori, ca toți începătorii culegători de datini și credințe populare, să se îndrepte mai înainte de a fi admoniați ca mine.

Deaceia li-aș da următorul stat, dac'or vrea să m'asculte:

Fiecare care scrie ceva, să scrie așa cum vorbește poporul; căci scopul nostru nu este a stilisa o poveste, a ritma bine un vers, a lăsa afară un cuvânt local, din cauză că presupunem că nu e românesc, și al înlocui cu altul aflat prin cărți, din Ardeal ori România, ci numai a aduna datini, vorbe populare și material limbistic, pentru literații noștri.

Copiii dela noi din Măidan, primăvara se joc „de-a pulma;“ cei din Greovaț „de-a mipea;“ cei din Ardeal „de-a mingea;“ cei din România „de-a oina;“ ear cei de peste Mureș „de-a lopta.“ Pulma, mipea, mingea, etc. este unul și acelaș obiect de joc.

Sciind eu însă că neamțul, pulmei îi zice „Palm;“ dar nesciind eu că și latinul zice la o boboloacă (glob) „palmus;“ nu-l știu cuvântul nemțit, dar nici mice, care-mi pare mai prost ca mingea etc.

Noi bănașenii avem hârți și socheți; ardelenii șoareci; noi avem hârcioici, soboli, păcioici, chițorani și șomăci, ei numai cloțani; ear cărțița noastră, o numesc sobol; noi avem huliș, șurliță, corcan, corui, urligan, șoim și cobăț, alții numai huliș; noi avem pâlărie, ei clop; noi avem lulă, ei ptișă; noi avem șubă, ei buhaiș; noi avem cureauă și prașchie (cea mare lată), ei șerpariș; noi zicem divan, sud și sfat, ei numai sfat; noi zicem odolone, oasă și oșmeie, ei ciolane; noi așipim și cucăim, ei dormitează; noi zicem ierugă, borugă, șanț și canal, ei numai canal; noi avem bribeți, ei vrabie; noi avem și oameni șucheți, ei au în trei scânduri; avem și de cei schitaci și chițoși, ei numai cinoși; noi avem flueraș, flueriță, flueroniu și șurlă, ei numai flueraș ș. a. m. d. Care-i mai românească din aceste vorbe, nu ne pasă. Aceasta este grija literaților noștri.

Dar și mai ciudă mi pe vorba „cică.“ Eu când o cetesc întrebuițată de bănașanii noștri, tot în înțelesul în care o întrebuițează frații noștri din alte ținuturi, începând povestea așa: „Cică a fost odată un împărat“ etc.

Eu știu bine, că cel ce a scris vorba asta „cică;“ nu a voit să zică ceia ce în Bănaț însemnează vorba „cică“ ci ceia-ce însemnează în Bănaț însemnează vorba „cică“ ci aceea ce însemnează în România, de unde au împrumutat-o; căci la noi nu zic țărani „cică a fost odată un împărat;“ ci „cică sau ice-co fost“ prescurtat din „zice că;“ sau „să zice că o fost odată un împărat“ etc.

Vorba „cică“ la noi în Bănaț, sau cel puțin în mâncatul (ținutul) Oraviții, are cu totul alt înțeles.

Noi, când voi să chemăm la noi copii și fetele mici drăgăindu-i — lingușindu-i — îi strigăm „cică i-am vini la taica!“ De ani să vede, că la noi vorba „cică“ se folosește în loc de dragă, drăguțule, puințule, micuțule etc.

Cumcă la noi vorba „cică“ e drăgălitoare, se poate cunoaște și din aceste versuri

I.

Hei cică, cicăloasă
Nu te ține-așa făloasă,

Că și tată-to-ii frumos
Și nu se ține fălos.

II.

Hei cică, cicăloasă
Nu te ține-așa făloasă,
Că și cânepa de coasă;
Și păsulea din grădină,
De cules, d'o septămână.

III.

Hei cică, lobodica
Ia-o 'nbrață ș'o rădică
Și o du în soba mică,
Că'n a mare-i lumânare
Și vă vede multă geane-și.

IV.

Hei cică, cicăloasă,
Multă carne ai pe oasă!
Ce te țini așa făloasă?
De-ai pica pe mâna mea,
Te-ai nita cum ar scădea!

În fine, la noi în Măidan sunt și familii cu porecla (pronumele) „Cica.“

Deci, dacă cei ce își încep la noi povestile cu vorba „cică;“ ar povesti a unui „dragă“ sau drăguț ar avea înțeles, altfel nu.

Că românească e vorba „cică“ (de drăgălire) aceia nu e grija mea. Nu e datorința mea a căuta rădăcina etimologică a unei vorbe populare, ci simplul a o explica, că ce înțelege poporul prin vorba locală ce o scriu, și presupun că nu ar fi cunoscută în literatura noastră. Sau dacă nu știm bine, că românească e cutare vorbă ori ba, dar voim să o înțelegă toți cei-ce o cetesc, atunci să scriem între paranteză toate vorbele locale cari au acelaș înțeles, al unui și acelaș lucru, și să nu împrumutăm (dacă se poate) numele locale din alte ținuturi, fiindcă noi bănașenii avem foarte multe cuvinte în limba noastră, în care unul și acelaș lucru, are mai multe numiri d. e. îmbrăcat (dela îmbrăcăminte) înhainat, (dela haine) înșchimbă (dela schimbare) înfolat, (dela țoale) și acieat (dela aceturi) apoi spoiata, muruiala și țîrță, e tot aceia-ce alți Români o numesc tinciu; dar avlia, oborul și ocolul nostru, unii Români o numesc curte; pe când noi zicem curte la o casă mare domnească, la domus-ul latin în care ședeau domni, spre al deosebi de casa noastră dela câmp, care nume s'a păstrat la poporul nostru, fiindcă el a locuit în casa (dela câmp) ear domni trecându-i Aurelian de aici, aceia au dus cu ei și domus-ul lor.

Că sunt în limba noastră multe vorbe străine, împrumutate dela popoarele cu cari am conviețuit, aceia nu e rușine. — Oare neamțului, care trece azi de unul dintre cele mai culte popoare din lume, rușine-i că n'are în limba lui vorbele persoană și „caracter“ ci au fost silit a le împrumuta dela latini!?

Am petrecut mult timp aici, cu valorosul nostru academician, fiertatul Vicentiu Babeș care știa temeinic limba veche slavă, latină, germană etc. și în preumblările noastre pe văile și dealurile Măidanului, mă întreba de numele unei flori, plante, arbor etc. sau că în vorbire auzia dela noi o vorbă populară de el încă neauzită, la foarte multe vorbe se mira, că-s de origină latină și o mare parte slave, dar la foarte multe vorbe, acărui origine (rădăcină) nu o afla nici în slavonă ori germană zicea: „în tot chipul, are D. Dr. Marienescu drept, că numirile explicate de el în Topogr. Măidanului, nu pot fi decât celtice, sau ale altor popoare contopite aici între munții noștri; ear acesta este cel mai temeinic argument, că noi am locuit permanent aici, și că numai aici la munții noștri s'au păstrat mai curată de străinisme (afară de cea slavonă) limba noastră strămoșască; în tot chipul, fiindcă erau mai bine organizați militărește în chineziate, cari au stat până în secolul al 16 și poate și în al 17.“

Trecând cu bătrânul odată prelungă niște oameni ce se certau (fără a ne vedea aceia) am auzit pe unul zicând în mânie: „îț beau sângele din tine!“ La ce-mi zise bătrânul:

„Acesta-i viță de Agatirși, căci aceia bean sângele dușmanilor lor; le beleau căpățina, și o legau de coama calului“ ș. a.

Apoi „broanca“ noastră (Violona) ne spune regretatul Hajdeu în Magn. Etim. că e cuvânt tracic, ear Tracii nu trăgeau cu hărcul pe corzile

broancei, ei băteau cu el pe ele, cum am văzut la lăntarii din Lighed lângă Timișoara.

Ear vorba „broancă“, și datina de a bate broanca cum o băteau înainte cu peste 1000 de ani Tracii, nu va zice nime că ni li-au însuflat duhul sfânt; ei locuind împreună cu rămășițele Tracilor la noi la munți, și contopiți în noi, a rămas și vorba broanca, vorbă locală populară, și poate și, că vor mai fi multe vorbe tracice în limba noastră neexplicate și neexplicabile; și așa, pentru să lăsăm vorba tracică „broancă“ afară din limba noastră, înlocuind-o cu violonul, când istoria ne spune, că ne tragem viața dela Daci și dela Romani, și când știm că Tracii sunt de viața Dacilor!

Aici alăturat vă trimit niște versuri, ce le folosesc copiii înainte de începerea jocurilor lor.

Jocurile copilărești li-am scris pentru Enciclopedia Română și aud că D. Tocilescu li-ar fi publicat într-o foaie din România (!?) la cari noi nici să o vedem nu ajungem, cu atât mai puțin să le cetim. În aceste jocuri obvin înainte vorbe necunoscute tuturor Românilor fiind pur locale. Și dacă știm, că acuma să lucrăm din toate puterile la dicționarul limbii noastre, ce bine ar face nației, dacă toți din toate părțile ar aduna din popor vorbe locale și li-ar publica prin foi, sau li-ar trimite direct D. prof. Universitar Dr. Sextil Pușcariu în Cernăuți (Cernovitz) (Bucovina.)

<p>I.</p> <p>Arărău,
Cărărau,
Cărămidă,
Popistridă,¹⁾
Jelnica,²⁾
Melnica,³⁾
Opot,
Clopot,
Giurgiu,
Murgiu,
Givereanț,
Cleant.⁴⁾</p> <p>II.</p> <p>Endli,
Vendli,
Sicli,
Saclî,
Ripitic,
Tipitic,
Cnel.</p> <p>III.</p> <p>Aidan = ai de an,
Pr'aidan = Pe ai de an,
Carnou = car nou,
Parnou = par nou,
Socardei = soc ard ei.</p> <p>IV.</p> <p>Uni mini,
Doi pini,⁵⁾
Strugurugu,
Piciorugu,⁶⁾
Cinstău,
Răstău,⁷⁾
Una manga,⁸⁾
Tropoșaga,
Trandafiră,
Cicosa,
Rupite,
Dumite,
Pr'un fir de mătăasă,
Cioc la masă.</p> <p>V.</p> <p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Ș'un berbec,
Ș'un țap,
Ș'un dărap,
Ș'o lăptucă (prăpăcie),
Să se ducă,
Pr'un fir de mătăasă,
Cioc la masă (cioc-hârș).</p> | <p>VI.</p> <p>Am o capră cu mărgele,
Că-'s mai multe ghiocelo;
Ronciș,
Ponciș,⁹⁾
Până la casa lui Timiș,
Dă-mi jupâne calu,
Să-mi sui dealu,
Să scutur argintu,
Peste tot pământu,
Doauă pușche cântă,
Doauă le frământă!
Doauă joacă danța,¹⁰⁾
Ipai³⁾ pui de neamța.</p> <p>VII.</p> <p>Uin iu! picior de rac,
Șapte fete-s pr'un colac,
Dar colacu-i de mohor,
Șapte fete-s pr'nu topor,
Dar toporu-i de oțel;
Șapte fete-s pr'u vițel;
Dar vițelu-i fără mumă,
Șapte fete pr'o năramă;
Dar năruma-i o poliță,
Șapte fete-s pr'o guriță;
Și măruma-i fără picioare
Șapte fete în șăzitoare.</p> <p>VIII.</p> <p>Hopa țupa,
Pupa lupu,
Hop și țup, pui de lup,
Fugi din cale să mă duc,
Pân' la mândra să o țuc,
Că mâne mă duc la plug;
Ziua-i mare,
Locu-i tare,
Șede mândra pe spinare,
Și tot strigă să mân tare.</p> <p>IX.</p> <p>Caranuca,
Caraduca,
Carape,
Petpecu,
N'avel,
Turcel,
Buciumel,
Bû.</p> <p>X.</p> <p>Eder,
Meder,
Sumagial,</p> |
|---|--|

¹⁾ popistrî = jumătate copt. ²⁾ jelnică = o burniană mrositoare. ³⁾ Meliță și melnică = o moară. ⁴⁾ cleant = stăncă. ⁵⁾ pin = pinus. ⁶⁾ piciorog pl. picioroage = picior de lemn lungi cu cari poți pași mult. ⁷⁾ răstău = bățul ce să pune la jug ca să nu-și poată boul scoate capul din jug. ⁸⁾ manga = a umbra liber pe unde-i place. ⁹⁾ A lăsat boii manga prin livezi ori sămănătură. ¹⁰⁾ jupâne (om) e acela, care caută cu ochii crucii nemț. ¹¹⁾ melic. ¹²⁾ danța și danța e un joc. ¹³⁾ Ipai din a ipai e sări. ¹⁴⁾ cătaramă să așă la curele de incins. ¹⁵⁾ Cărbă capătul osiei dela car ce e eșit din roată (șă e o mătăsură).

<p>Kilentțiz,
Pogongea,
Unaciara,
Haidade,
Paicu paicu,
Cagivage,</p> <p>XI.</p> <p>Egiben,
Bebsben,
Chitcatire?
Ciularigu,
Ezzediber,
Simola,
Simusa,
Ti ariciu,
Tizumea.</p> <p>XII.</p> <p>Cimiroc,
Cimipoe,
Cimicalea,
Veverița,
Leostean,
Bruscălan,
Hoțoman,
D'a potlog-un petec de [piele,
D'a sfârlog-detto rupt,
Rupi-te,
Dumi-te.</p> <p>XIII.</p> <p>Unu man,
Dudu man,
Trei arame,
Cătaramă,¹¹⁾
Sus bobită,
Cărâmbită,¹²⁾
Marcu,
Țarcu,
Ș'o butoarcă,
Ieș la Dzeu afară.
Saie,
Vie,
Vou.</p> <p>XIV.</p> <p>Una vana,
Totănia,
Compănia,
Silva raca,
Tica taca,
Rompus,
Vompus,
Trosc,
Pliose,
Marș.</p> <p>XV.</p> <p>Dă-mi mamă druga,
Să-mi bat pe murga,
Murga dă cu coada,
Să sa întoarcă roata,
Măidan în Februarie 1908.</p> | <p>XVI.</p> <p>Ocinașă,
Dacișcașă,
Daciuri,
Daciubirchi,
D'abelbanga,
Belbesuga?
Caranuca,
Caraduca,
Carabe,
Ștergete.</p> <p>XVII.</p> <p>Una vana,
Totănia,
Sia via,
Compănia,
Silva raca,
Tica taca,</p> <p>XVIII.</p> <p>Una Roca,
Para roca,
Cioromis,
Potopiș,
Varoș,
Vașco?
Ilia,
Câmpia,
Zdravița,
Oravița,
Cate pușce,
Irimușce,
Trosc,
Pliosc,
Repete,
Tărăntete,
Hai hai,
Megiș bun malai,
Rupite,
Dumite.</p> <p>XIX.</p> <p>— Dur, dur, dur, căluțule.
Ce te batia moșule?
— Mi-am perdut cimponile
— Ce'mi da să ție-le spun
Că is pusă la loc bun?
— O găină cărcăină
Cu buzele de smântână
Și fărină în disagi
Ș'o păreche de nădragi
Și o chingă pentru cal
Ca să te duci în Ardeal;
D'acolo în Românie,
Ca să-ți aduci mândră ție,
Eu la nuntă țoi cânta
Du-te dară după ea!</p> <p>Sofroniu Liuba,
inv. pens.</p> |
|---|--|

Nu știi cum îi zic românii.

— Dedicatie D-soarei Aurelia Ch. —

Un român ajunsă bolnav
Și zăcea pe pat gemând,
Iar nevasta năcăjită
Întrebă pe toți, plângând:
„Ce leacuri i-ar fi mai bune
Să se scoale mai curând?“

Peste-o săptămână este
Un ospăț mare la noi,
Se mărită fata popii
Și vin străinii puhoi
Și s'ar duce și nevasta
Cu bărbatul amândoi.

Și-a umblat din casă 'n casă
Nevasta, și-a întrebat
Ce leacuri i-ar fi mai bune,
Ca să-i treacă la bărbat?
Și-a ajuns pân'la „săsoaica“
Frânțoaie, moașa din sat.

Frânțoaie, femeie bună
I-a zis: „Nu-i la el nici drac,
„Mere-n poticar și cere
„De-on coroană „ochiu de rac“
„Și-apoi hai la el cu mine
„Să-l ferbem cu flori de mac“

Femeia veselă pleacă
La potică cu un sac
Poticariu-o 'ntrebă 'ndată
— „Ce dorești? Ori vrei vre'un leac?“
— „Da“ femeia zice 'n grabă . . .
Apoi stă . . . — „Aș vrea un leac . . .
. . . „Nu știu cum îi zic românii
Dar săsește „Ochiu de rac.“

Ioan Vălean, (Șaroș.)

L'apucă noaptea.

— Domnișoarelor V. O. L. — M. —

— „Secerați mai cu putere,
„Leagă Oane! Nu sta Floare,
„Ui la el că stă de pipă!
„Pune, mă, snopii 'npicioare“
Apoi stă deregătorul
Și privește cătră soare.

— „Sfinte soare! Ce vrei frate?
„Ai de gând ca să te dulci?
„Doar nu vrei să ne lași acuma?
„Ori ție-e somn, vrei să te culci?“
Dară soarele n'ascultă
Ale lui cuvinte dulci!

— „N'anzi soare? . . . Ești departe?
„Dar de-ce grăbești așa?
„Vezi?! dac' ai mai sta o leacă
„Lanul meu s'ar secerea!“
Apoi semn cu pălăria
Face soarelui, să stea,

— „Ia mai stai vre-o două ceasuri
„Să nu-ți fac vreo posnă-acum.
— „Lasă-l Domnule să meargă
„Că-l apucă noaptea 'n drum“
Zice Oanea Zăpăcitu
Mai lăsând din pipă un fum.

Ioan Vălean.

Un calendar vechiu.

În biblioteca episcopiei gr.-catolice din Oradea- mare se află un calendar manuscris din 1733. Poate este cel dintăiu calendar românesc, ori cel puțin unul dintre cele mai vechi. S'a scris în Brașov și e tradus din sârbește pe românește. Calendarul numără 70 de pagini în 8°, e legat în piele, în formă primitivă, ici-colo e ros de molii. Titlul e următorul:

„Calendarul, acum întâie rumânesc, așezat de pe cea sârbasecă pe limba rumânească pre o sută de ani. Căși cel slovenesc într acesta chip a fost. Fiind de un astrolog la Kiev scos, de un mare dohtar Muscal, sau tălcuit întracesta chip acum izvodit: Și precum am aflat întracesta limbă noao sau dat în Brașov. Fevrrar 20 1733.“

După cum se vede și din titlu, calendarul e pe o sută de ani, și astfel e vre-un strămoș de al calendarului zodiac.

Pe fața a doua sunt amintite, câteva evenimente mai însemnate și anul lor, ca „zidirea lumii, dela potop, dela stricarea Sodomului“ câți ani, apoi „începutul a patru monarhii, a Vavilonului, Persiei, Greciei și a României“, mai departe eșirea Israelteanilor, izvodirea puștilor“ și în urmă „de când e tipografia“.

Calendarul cuprinde 7 planete și „spune cum va fi în fieștecare an după cum arată înainte“. Are adică 7 „liste“ după 7 planete, în cari se arată cursul soarelui, mâna anului, apoi anii, cari se țin de planeta respectivă. Înainte de a spune ce vremuri au să fie peste anii aparținători planetelor respective, are un fel de planete de noroc, descriind, cum au să fie cei născuți sub una sau alta planetă. Așa d. e. la planeta „Mercurius“ se pot ceti următoarele:

„Cine se naște supt această planită, are fire nestatornică. Sânt cu tocmală spre învățatura tuturor lucrurilor celor adânci, adecă precepătoriu

a toate se jice (zice) matematic, filosofic, poetic, neguțător și alt feliu de meșteșug stăpânește fantazia, năravul țiitor de minte. Heare (fere), minile (minele), argintul viu și alte fealuri de mitale și piatră scumpă. Boale aduce, lovitură, inima tristă, gândituri, strică mintea, tuse mai multă. Primăvara stricăturii la dobitoace și la pește, rânduiala anului uscată vânturoasă neroditoriu, primăvara se începe friguroasă, apoi uscată și caldă și vânturoasă, pe urmă bună, vara câteodată moină, după aceea veselă. Poamele și vinul se strâng mai curând. Toamna se începe până la jumătate. Octombrie friguroasă, pe urmă mai bine cu strălucirea soarelui, sfârșitul cu ploae, iară nu scumpă de vihol (viscol) și de vânt, friguroase și geroase. Întra-cest an poame multe, vin puțin. Grâu de primăvară și alte seminte, poțineale, la sfârșitul verii cu ploae multă. Ori dacă am fi încă în prima sută dela începerea calendarului — fiind Luna planetă domitoare în anul nostru de acum — am avea următoarele:

„Luna iaste cap tuturor apelor, izvoarelor și a râurilor, face rânduială la crieri și la toată partea stângă, cu ochiul stâng, la stomah, la gânduri: se însoțește cu toate planitele: cine se naște supt această planită sunt de mică cinste, nestatornici, mincinoși, mor cu moarte năpraznică, mândri, neconvinși, smerenie vicleană cu puțin noroc, gâlcevitori. Anul cu moină friguros. Apoi călduroasă moină nestatornică. Vara mai mult friguroasă decât călduroasă, sau moină și nestatornic. Toamna friguroasă și nestatornică, iarna nu prea nedejde, moini și friguroase. Boale primăvara, parali și ameteie, umflătură, oftice boale la rânice la coaste, la matii adevărate omenească, la dobitoace și om. Stricare: muștele, șoarecii, viermii nu prea strică la grădini și la câmp, pește și raci de măsură, scoici și aramă multă, poame multe, fân mult, vin puțin.“

După acestea urmează prorocirea vremurilor după luni și zile.

„Începătura planitei (Luna) dela Genarie (Ianuarie) arată așa: Puțin frig și zăpadă, la 5 vihor, 7 ploae, 15 nu bine vânt, 20 27 zăpadă, sfârșitu cu ger.

„Februarie. 3 vânt bură, nu bine, 12 mai frig senin, 19, 20 moină, 22 zăpadă, 26 senin, 28 nu bine.

„Martie: Neplăcut. 4 moină și vânt, 5 ploae mare, 7, 8 frig, 11, 15 neplăcut, 19, 20 nu veasel și vânt, 22, 15 zăpadă, ploae, neplăcut, vânt și plăcut sfârșit“ șcl. Astfel porcede până la sfârșitul celor 7 planete.

„Și de aicea avem altă învățătură iară de treabă înainte“, anume urmează: „pentru să-mănțe arătore“. Ne spune în partea aceasta ce fel de seminte să se samene, când e creșterea lunei și când scade luna, apoi diferite sfaturi: când să se taie lemnele, părul, când să se întarce pruncii, când să se sloboadă sângele la tineri și bătrâni. Mai departe amintește câteva zile dela a căror vreme se poate cunoaște anul întreg (?), așa în Genarie în ziua întâie și 3, de va fi senin, va fi anul roditor, de va fi la 14 senin anul bun, iară de va fi vânt oaste; iară de va fi turburat boale la dobitoace, iară de va fi ploae sau zăpadă, va fi scumpete.

Februarie: La 7 zile vine soarele la zodia Peraștelui. La această zi cine se naște mândru, îndrăsnit, plecat la învățătură, iară featele mănioase. De va fi tunet întră această zi, pagubă la arătură. De nu va fi această lună friguroasă, Paștile friguroase. Precum va fi la Februarie în 11 așa și postul cel mare*).

În a treia și a patra face o „arătare pentru ciasurile zilei și a nopții, ce planită ce cias stăpânește și ce putere are“.

Calendarul e scris cu cirile; se folosese toate caracterele cirilice. Scrisoarea e legibilă, sunt puține prescurtări și și aceste ușor de înțeles. Limbajul însă e greoi și de multe ori neînțeles; nu odată lipsește predicatul și cu deosebire se întâmplă aceasta cu auxiliarul „a fi“ dar cuvinte străine nu multe folosește, mai multe sunt slavonismele, apoi puține latinisme, dar și pe aceste le explică, astfel sunt:

fantazie = năravul țiitor de minte,
parali = ameteie,

*) Așa d. e. despre cel ce se nase în Decembrie zice calendarul nostru, că cine se nase la această zodie (cornu de capră) gânditori, tâlhari, călugări și frig (?) — a rămas „sânt“.

proocator = așezător de vorbă,
eclipsis = perirea soarelui ș. a.

Interpuncțiunile însă sunt fără nici un rost făcute, pune punctul în loc de virgulă, semi-colon și colonul în locul virgulei, ori și fără nici o lipsă.

Altă chestie ar fi, că cine e traducătorul? Între pagini nu e arătat nicăiri, ci la calcăiul cărții sub alte multe hârtii cu ceva scrisoare slavonească, este lipită o hârtiuță, pe care se pot ceti cuvintele următoare: „La casa fătului sau fostului Nechit Ioan“ și în șirul următor „Filip Simion“, mai sunt încă ceva cuvinte nedescifrabile. Că doară unul dintre acești doi ar fi traducătorul, nu se poate afirma cu siguranță. Se poate că Nechit e aievea „fât“, „sfâr“, iar Simion Filip preotul locului, și totodată și autorul calendarului românesc.

Acesta e calendarul amintit. Nu am avut de gând să dizertez despre el prea lung, o notiță am voit numai să dau pentru studiul de demult dorit despre calendaristica română.

Oradea-mare, 1908.

Stefan Tășiedan.

Popa cu cizmele.

— Din popor. —

Iată a fost să treacă popa iarna călări prin pădure. Nici un lucru de mirare. Treacă în pace! Las' să treacă, ori nu-i popa om ca noi, cu treburi și cu nevoi? Și cum merge, — așa călare, prin pădurea cea de fagi, cu un braț de fân în desagi, iată vede, abia zărește, cum grăbesc cu mull nainte doi drumeți mergând pe jos.

Popa dornic, cum se știe, ca să meargă în ortăcie, strânge calul pe sub burtă și pe doi creștini ca dânsul, îi ajunge în vreme scurtă. Și tustrei se duc de fală, preotu în mijloc călare, iar creștinii cu sfială pe de-o parte fiecare.

Popa are cizme nouă!

— Să ne spuni, sfinte părinte, cât ai dat pe 'ncălțăminte?

— Ian ghiciți, zice preotul.

— Zece, numărați cu zlotul!? zice unul; altul zice: nu se poate, atât nu face, e prea mult cât zici, ortace!

Popa zîmbea, ca și un tată, iar drumeții la prinsoare! Îi trag cizmele deodată, lăsând pe sfântul părinte cu picioarele 'n răcoare... Și 'n schimbul lor de cuvinte le-a venit poftă să fure și pe-o parte fiecare hai cu cizmele 'n pădure!

Iar preotul ce să facă? Ar sta în loc și nu se 'ndură..., pleacă 'n drumul său de zile, blăstămând pe cei ce fură cu blăstămul lui Vasile; că de frig mai lasă, lasă, dar rușinea, oameni dragi! Și a luat-o cătră casă cu picioarele 'n desagi...

Don Ramiro

LOGODNICUL.

De Armand Silvestre.

I.

O bucurie fără margini mă cuprinde, logodnica mea aleasă, când mă gândesc că, în mai puțin de opt zile, voi fi iarăși lângă d-ta. Pe lângă plăcerea de a te contempla, Ellen, în frumosul ansamblu al persoanei d-tale, voi simți o bucurie nemărginită că nu mai trăiesc în mijlocul acestui mic popor înfumurat și nepriceput să pregătească rosbif-ul, care se zice Frances. Lasă că nu pricepe nimic în ale bucătăriei, dar ne vatămă la fiecă pas cu vorbele și cu necuviința glumelor lui. El vorbește, în gazetele lui chiar,

despre lucrurile cele mai Shocking fără nici un ocol. Pfui! ce neam fără rușine! Femeile sunt de o cochetărie și de o îndrăzneală în găteală! În fața acestor păpuși provocătoare, necurmat mă gândeam, Ellen, la modestia fermecătoare a hainelor d-tale de casă. Credere-ai oare că ele desvălesc forme necuviințioase, d-ta atât de cast închisă în cnrătenia dârjă a liniilor d-tale firești!? Dar în sfârșit! Opt zile! Încă opt zile, și am părăsit acest iad parisian. Îți voi aduce câteva lucruri fără preț, niște fleacuri în toată puterea cuvântului, dar pe cari le fabrică minunat acești Irochezi ai Europei apusene. Nimic folositor ori practic în jucăriile acestea, dar un anumit gust în combinare, o ingeniositate artistică pe care nu li-o pot tăgădui. Imbrățișează pentru mine, aleasa mea, pe bunii d-tale părinți, și dă o bucătică de zahăr cătelului d-tale Bill. Sărut cu respect mânuța din mânuța de bumbac neînălbil.

Al d-tale logodnic respectuos:
John Peterfield.

Când domnișoara Ellen primi acest bilet dat din Paris, îl duse, cum șede bine unei fete cu minți, cinstutului ei părinte. Scrisoarea lui John Peterfield fu găsită foarte înțeleaptă și plină de simțăminte frumoase.

— Văd cu bucurie, zise cucernicul Quweston, că ginerele meu n'a primit nimic din cea falsă veselie franceză, cu care nu se împacă nici odată un adevărat gentleman.

Numai Ellen strâmbă puțin din nas, imperceptibil. Ei nu i-ar fi părut rău, de fapt, dacă logodnicul ei ar fi perdat dincolo de *la Manche* ceva din nesuferita lui corectitudine.

II.

În sfârșit, John Peterfield călca mândru pe pardoseala unei gări engleze! În afară de banii mărunți pe cari îi purta într'un sac de piele prins în curea pe după gât, mai avea cu sine și un geamantan cuprinzând darurile pe cari le făgăduise domnișoarei Quweston, și pe cari ținea să i-le aducă neatînse. Imbrănceală mare la plecarea Gentlemanul nostru, pentru ca să-și cumpere o gazetă, își puse pentru o clipă obiectul cel prețios pe o bancă. Apoi se dete semnalul și lumea se năpustă dela ghișeturi spre ușă. Nici o clipă de pierdut! Peterfield al nostru își prinse nervos pachetul și o luă la fugă spre un vagon. Își așeză geamantanul pe o plasă, în față și începu să gâfâie, în vreme ce locomotiva, gâfâind și ea se urnia gresaie.

Atunci el scoase un uf! de scăpare. Era sigur că sosește acuma!

Cu toate acestea el simțea o neliniște nelămurită. Îi se păruse — un vis de bună-seamă! — că, în invălmășală un alt călător i-a schimbat geamantanul cu al lui, în clipa în care îl părăsisese ca să plătească un număr din „Times“. Închipuieșteți o nălucire așa de iute, încât n'a putut analiza, dar care îl tulbura totuși. Se ridică, ca să-și împrăstie îndoiala absurdă. Nu era geamantanul lui! — El scoase din buzunar o cheie ca să-l deschidă. Ei... poftim! Era o altă broască cu totul altfel decât a sa. Nu visase de fel! Geamantanul acesta samănă în totul cu al său, dar nu era geamantanul său. Acuma chipul călătorului îi veni deodată în minte. Era o nenorocită întâmplare. Dar poate, chiar cu siguranță, autorul batjocurei era în tren. La cea dintâi stație, John invită pe agenți să facă cercetări prin vagoane. La a doua incredință o plângere la regulă în mâinile șefului gării.

Apoi, rupt de oboseală, turbat de mânie, căzu să doarmă puțin. Dar un gând îngrozitor îi turbură somnul. Omul acela care îi schimbase geamantanul avea o înfățișare ciudată, o mutră usuză, apucături misterioase. Ce putea să cuprindă geamantanul acesta închis cu atâta îngrijire? Peterfield simți un fior rece prin spate. Pe terdracii! Era lămurit, un conspirator irlandez, un scelerat, care urmărit fiind, știuse să scape de mâinile poliției unealtă de distrugere. Geamantanul acesta nu putea să cuprindă decât dinamită. La fie-care sdruncinare a vagonului putea să se tunet! Dar ce eră de făcut? Să se declare că păstrător al unui așa fel de pachet! Cu neputință. Nu eră de făcut decât un singur lucru. Să coboare la cel dintâi oraș și să-l uite binisor plasă.

Așadară, omul nostru coborî grăbit când veni la îndemână. Dar se găsesc oricând în vagoane oameni prea îndatoritori.

Durere.

— După Goethe. —

*Vestejiți-vă de-acuma
Trandafiri; nu vă iubesc.
Căci mâhnirea și durerea
Inima-mi vai! o zdrobesc!*

*Mă gândesc și-acum la ziua,
Când cu tine mândro-am stat,
Printre florile frumoase,
In grădină, pe 'nserat:*

*Și boboci și floricele
La picioare'ți sașternea,
Iar privirea ta cea dulce
Ce speranță dulce-mi da!*

*Vestejiți-vă de-acuma
Trandafiri nu vă iubesc.
Căci mâhnirea și durerea
Inima-mi vai! mi-o zdrobesc!*

Al. P. Bănățianu.

Școala poporului.

De veacuri românul tot cu doara a trăit, — și doara aceasta l'a făcut atât de răbduriu și ponositor la toate. Poporul — masa fiind încă în cea mai mare parte nestricat, politica modernă n'a străbătut până la el, ca să știe el că din punct de vedere politic una trebuie zis și alta făcut. El a rămas așa cum l'a lăsat Dzeu, blând, bun cu frica de păcat și de mai marii săi. Poporul român ține de cel mai mare păcat a înșela fie chiar și numai cu vorba pe deaproapele său. — Se simte, chiar atins în ambiția și caracterul său când vede că cei puși în fruntea lui, fac — din politică — lucruri pe care el nu le poate înțelege. Chiar de ar avea sfârșit bun acelea lucruri, el nu le aprobă pentru-că crede că s'a făcut cu minciuna, iar minciuna e păcat. Poporul știe, că cei puși în fruntea lui sunt și trebuie să fie inima și sufletul său; și cu toate faptele și vorbele acestora trebuie să se vadă ca un fir roșu gândul și vrerea acelor în fruntea cărora stă. De aceea greșit cugetă și fac acei conducători, cari în credința că fac serviciu neamului său apoi umblă cum zice proverbul cu 2 bani în 3 pungi. — Nu li să poate trage la îndoială nici acestora bunele intențiuni, însă poporul nu să poate însufleși de acțiunea lor pentru-că să lucreze cu o politică pe care el n'o înțelege. Neînțelegându-l apoi își pierde încrederea și în judecata lui simplă, îl crede de un vânzător și trecut în tabăra contrarului.

Afacerea deputatului Vaida a băgat mai mult simț național în popor decât ori și care alta acțiune. Toți îl priveau de un martir al poporului. Nu este alta școală mai bună pentru popor, decât ca el să vadă pe conducătorii lui totdeauna în fruntea lui, dovedind exemplu de abnegațiune și jefă, pentru eluiparea drepturilor sale. Să nu poată veni poporul la ideea, că conducătorii lui se folosesc de el pentru de a ajunge la onoruri și la oficii cari să le aducă venite din cari ei să boerească. E cam grea poziția conducătorilor de azi ai poporului, pentru-că ei au să muncească din greu ear folosul muncii lor, alții, cari vor urma au să-l tragă. Conducătorilor de azi li-e dată cinstea de a fi apostolii neamului. Jertfele lor au să fie

mai bun pentru popor. Nu putem face alta sămânță roditoare din cari să iasă un viitor școală politică cu poporul decât în forma aceasta; ca simțul național să-l putem ținea pururea în dezvoltare și agitare. Politica ce se face trebuie se fie sinceră și deschisă. Poporul n'are încredere în aceia pe cari i-a prins odată cu minciuna.

S'a zis și se mai zice încă de unii conducători, că poporul e ingrât, nerecunoscător și că nu merită ca conducătorii să se espună pentru el. E o părere aceasta foarte riscată și aceia nu-și dau seamă de neajunsurile prin cari a trecut poporul și de starea lui culturală. Poporul pe lângă, că a rămas înapoi în cultură, a fost de atâtea ori păcălit, din toate părțile încât te miri că să mai poate însufleși. A fost păcălit nu numai poporul român ci și celelalte popoare împreună cu masa poporul magiar; și doară acesta a fost mai rău păcălit decât toate celelalte. Dovadă despre acesta curentul socialist și dușmănia acestora față de ceice sunt la cârmă.

Din câte am pățit am putut învăța atâtea, că cei dela cârmă numai atunci să pleacă la năcazurile masei poporului preste tot, când sunt strânși cu ușa. Nici atunci însă n'ar trebui să ne prea bucurăm când s'ar executa legea de naționalități, — și atunci să ne temem că e mai mult o manevră prin carea vrea să demoralizeze pe popor și conducătorii lui.

Intâmplarea cu alegerea de jude din Covăsinț unde jandarmii prind și-l leagă pe preotul Cure fără ca acesta să fi făcut ceva mai mică transgresiune, dovedește în de ajuns dragostea celor dela putere față de poporul contribuabil.

»Bate-voi păstorul și se va risipi turma,« zice sfta Sriptură: Pe semne se vede, că aceasta voiesc să o ajungă. Dar legea naturii zice, că fiecare acțiune își are reacțiunea sa: așa și aici, vrând să înfrice poporul și să necinstească pe preoții noștri, s'a ajuns tocmai contrarul. Căci poporul văzând pe conducătorul lor expus și suferind pentru-că a cerut să fie respectată dorința lui, se va însufleși și cu atât mai tare îl vor cinsti pe acela care s'a expus pentru ei. Și aceasta e unica cale în împrejurările de azi, prin care se poate face o școală politică bună cu poporul. A sosit azi vremea când numai acela e considerat de adevărat conducător și păstor al poporului care nu se dă îndărăpt când e vorba de interesele turmei pe care o păstorește. Căci nu e destul a fi numai păzitorul credinței ci să cere ca să fie și apostol național, și cu atât mai vârtos, că învățătorilor prin noua lege școlară li-e interzis a mai fi cecece erau până aci în ce privește luptele naționale. Nu va ajunge nimic dacă credincioșii unei biserici vor fi tari în credința strămoșască ear simțul național va fi stâns din ei. — Și să știe conducătorii poporului și în special preoțimea, că viitorul manifestează când e vorba de interesele lor stă în strânsă legătură cu ținta ce o turmei pe care o păstorește, fie acelea de ori și ce categorie.

Preotul Cure din Covăsinț de ar fi avut ori și câte alte păcate, pentru ținuta lui la alegerea de jude, toate să șterg și să iartă. Căci prin aceasta cauza românească în Covăsinț a câștigat foarte mult, pentru-că cum am zis mai sus preoții sunt singurii conducători nemijlociți ai poporului. Poporul român nu e în starea în care's socialiștii, ca dintre

ei din massa de jos să poată avea conducători așa de harnici și cu aceea experiență ca să-i poată conduce și reprezenta cu demnitatea recerută. Asupra preoțimei cade aceasta grea sarcină; ei trebuie să fie acei vâslași destoinici cari au să cârmuiască naia și să o scoată la limanul dorit; — atât din dunct de vedere al credinței cât și național. Ne place a crede, că preoțimea noastră când va cere împrejurările se va ști degaja de greaua misiune ce și-au luat-o; cu atât mai vârtos, că stăm în pragul unor evenimente de mare însemnătate. Și acestea vor fi proba de foc care va arăta dacă merită ori nu conducătorii nemijlociți a poporului respectul și stima poporului în fruntea căruia stă.

Un mic pioner.

Sentințe.

Oamenii sunt ca și râurile: apa în toate râurile e aceeași, dar fie-care râu acum e îngust, acum e lat, acum e liniștit, acum e clar, acum rece, acum tulbure, acum cald. Așa și oamenii. Fie-care are în sine germenul tuturor însușirilor omezești; câte odată se arată unele câteodată altele, câte odată nu sãmână de loc și totuși e același om.

Leo Tolstoi.

Odată aveau toți iudeii un rege; azi fiecare rege are un iudeu.

Willh. Hauf.

Că Brutus a fost om bun e fapt problematic; dar nu e problematic că Caesar a fost om rău (Dante zice, că Brutus a fost așezat în iad lângă Iuda Iscarioteanul).

Lenea e prostia corpului și prostia e lenea spiritului.

Când Frideric II a zis, că dacă el ar voi să pedepsească o provincie așa ca să se simtă, ar pune de regent un filosof, probabil că el atunci a celit, republica lui Plato.

Eu ași voi mai bucuros să fiu ultimul luptător dela Marathon, decât să fiu primul dela Granicus, Actium sau Austerlitz; chiar și dacă numele meu nu ar figura în registru.

Mi-e greu sa aflu onoarea creștinilor, dar rușinea lor o văd.

Cine se teme de moarte, a pierdut viața.

I. G. Seume.

Unei Doamne.

*Dimineața să te scoale
Versuri de privtghitoare.
Iar pe fața ta roz-pală
Să s'astearnă floare 'n floare,
Crysantheme d'albe-roze
Trandafiri și tuberoze !*

Al. P. Bănățianu.

IMPRESII.

... Patru zile au trecut deja de când mi-am făcut intrarea triumfală în noua funcțiune. Mi-am făcut-o — zic — căci nici nu mă puteam aștepta să mă întâmpine cineva cu banderii, cu facile și cu toaste chilometrice, nu, căci funcția mea nu-e cineștie ce funcție mare, deși ar trebui să fie.

Mi-am luat eu singur o trăsură din gară, cu un coleg de seminar. Venisem primată în oraș și m-am bucurat, că ori-cine să mă conducă.

Credeam, că ne vom cobori în fața vre unui hotel de dai Doamne, dar de unde!? Ne-am co-

borit la... »Casina ungurească! De altfel nimic în contră! De ce să nu primesc ospitalitatea ungurului, mai ales, dacă ți-o dă pe bani buni? De naționalism încă nu poate fi vorba, căci dacă acum, când am intrat la ei în casă mi aș deschide gura, m'ar da simplaminte afară, cum sunt ei dotați cu mai multă prezență de spirit. Să văd mișel cum merg treburile pe aici!

După »cafa« obicinuită am plecat în vedere prin oraș, deși poate încă n'ar merita numele acesta pe de-a'ntregul... Edificii frumoase sunt, și prin piață prăvălii cu tot felul de firme, care de care mai neașe ungurești, restaurante mai mari și mai mici, după cum sunt și domni, în sfârșit tot lucruri bune, așa că poate nu fără drept mi-am zis: aici mi-ar merge bine! De altfel, unde sunt »căfane« multe și domnișoare frumoase, cărui tinăr i-ar merge rău, mai ales, când are salar bun?

În fine, m'am văzut așezat, după ce am durmit o noapte la »Casina ungurească«, pardon! În o odăiță din curtea unde să află și casina, odăiță fără nici o fereastră, dar care nu strică, mai ales până ce n'ai intrat în oficiu.

Între lucrurile mai demne de remarcat în acest orașel, amintesc următoarele: Pe aici nu se vorbește de noi (ce-i drept, că eu sunt din alt colț de Ardeal). Căutându-mi cuartir am putut afla mai multe cuvinte »neașe« românești. Aici nu se știe de zugrav, și dacă tocmai vrei să dai expresiune unei ființe bărbătești, care știe zugrăvi păreții casei, îi zice simplu: »moalăr«, dacă însă ar face parte din sexul gingaș ar trebui să-i zicem »molăroaie«.

Un păzitor de pădure, ca și un vânător aici capătă numele de »ioagăr«.

De unde și până unde vin aceste germanisme n'am idee, căci pe aici nemți nu sunt, afară de un barbier. Nu vorbesc însă despre »inteligentă«, ci despre nație, la care ne-a surprins mulțimea de cuvinte domnești, ca d. e. abzicere, speranță, vipt, congregație, revidesc și alte multe.

Ei da! O femeie din popor mă îndrumă la un cuartir, și când să mă despart de ea îmi zice: »La ribidere, domnule! Mi-au sunat cam patriarhal în urechile mele obișnuite cu un dialect curat românesc aceste cuvinte scâlciate.

Ceva însă, ce denotă, că românul nu uită ușor, mi-a bătut la ochi aflându-mă în cancelaria singurului avocat român de aici, om cu vază, cinstit, român bun și în bună stare materială. Deoarece el e razămul Românilor de prin acest ținut și e iubit de popor pentru dreptatea sa și simpatia ca și sentimentul de jertfire față de opincă, am ținut de cuvânt să-i fac vizita și să-l rog să mă ia și pe mine sub aripile sale largi și sigure. M-a primit cu căldură, cum mă și așteptam dela un bun român, și asta m-a făcut să mă cuget, că nu voiu fi avizat la societatea maghiară. În cancelarie alt lucru frumos și care lasă de dorit la noi, am aflat doi candidați de avocat amândoi Români.

Am stat două ore și mai bine și am avut ce vedea și auzi. Clienții lui sunt toți țărani, îmbrăcați în frumosul port de prin părțile acestea — care, durere, începe să se părească — oameni zdraveni, frumoși și lași în spate. Unii intră, alții ies, căci azi e târg de săptămână în oraș. Care cum intră își ia pălăria din cap și salută cu vorbele: »Trăiască Măria Sa!«

Știți de unde vine aceasta? Dela ultima alegere de deputat, unde Românii au căzut cu glorie și unde avocatul nostru a fost candidat cu program naționalist.

»Măria Sa« vorbește cu țărani blând și frumos, ca cu frați de ai lui, le dă sfaturi și nu-i îndeamnă să intre în procese cum fac alții. Tot el e și președintele băncii înființate numai în primăvara trecută și care bancă e mai mult decât o binefacere pentru oamenii sărmani, cari nu mai sunt siliți a lua bani dela băncile jidovești cu 20%o...

Un client, țaran voinic și frumos, și mai mare dragul să te uiți la el, vrea să plece la America, căci în »Dacia felix« nu mai răsbește cu năcazurile și greutățile Neajutând sfaturile e întreat, dacă are un loc anumit, unde vrea să meargă la lucru în țara cea bănoasă.

— Am — răspunde el scurt.

— »Unde?«

— »În America!«

— »Bine-bine, dar America e mare — și ți arată pe o hartă a celor 5 continente. — Dta fătul meu unde vrei să mergi? în sus, sau în jos?«

— În Șodamerica!

— Dar, în care oraș din Șodamerica? că acolo

sunt multe orașe.

— În »Nor Negru« Măria Ta! Răspunde românul neștiutor.

Am mai auzit și am cetit eu cuvinte străine întortochiate pe limba noastră, dar de »Nor Negru« n'am mai auzit.

El mai mult nu știa, decât că frate-său i-a scris să meargă la »Nor Negru«. Că va fi fost vre-o schimonosire a numelui Nord America sau New-York, cine știe? Destul, că omul nostru peste 2 săptămâni pleacă la »Nor Negru!« Dumnezeu să-i ajute!

... Din cancelaria advocațională am eșit în târg. Lume multă și gură mare.

Jidanii își au rolul lor aici, ca și la alte târguri. Aici vezi un jidan cu șatra, dincolo un român cu varză, la dreapta un jidov rătăcitor, care vinde ceapă și sbeară în gura mare, ca să atragă asupra sa atenția cumpărătorilor. Românii nu fac larmă. Nu doar, că nu ar fi și ei înzestrați de Dumnezeu cu un organ bun, dar ce-i român nu-i jidan! Cei mai mulți români vin cu »hoare« și cu porci. Cei cu hoare stau de ambele laturi ale drumului cu hoarale în brațe, și îmbie încetinel pe cei cu straie nemțești.

Pe la două ore târgoveții pleacă către casele lor, șetrele s'au ridicat.

Orașul reîntră iar în stagiul de melancolie de peste săptămână și pe strade vezi numai slujbașii dela judecătoria și dela cărțile funduare, iar în trăsuri trec domnii cei mari.

Ca să-mi treacă de urit întru în căsuța unui român. Curățenia și monotonia îi bate la ochi. Oamenii nu sunt așa de guralivi ca prin alte părți, fac politică, cetesc jurnalele regulat și sunt mai răsăriți ca alți români de ai noștri...

Cu toate acestea mi-a venit să rid de unul. Povestiam mai mulți inși despre electricitate. O femeie căscă gura la noi și ascultă mirată.

— »Tu nu înțelegi, văruto!« zice unul mai cuminte de lângă mine.

— »Apoi tu!«... și în tine e electricitate, că de n'ar fi n'ai putea trăi.

Femeia tresare spăriată și-i zice: »Dar cum să fie alicitate de aia în mine vere? Ori ai nebunit?«

— Tu proasto! Dacă se uită cineva mai lung în ochii tăi și are ochi mai focosi, cum ar fi de pildă al de Onu Stanii, și se face rău, și asta din pricina că ți-a luat electricitatea. Tu nu mai poți trăi. Asta-i, cum îi zicem noi, că ne-a deochiat. Și apoi, dacă vrei să-ți capeți electricitatea îndărăt îți faci de diochi și asta o faci cu apă și cu cărbune. Doar electricitatea din apă se scoate, cum ți-a spus dl învățător mai înainte. Ție nu cărbunele îți ajută, fără apa, din care îți faci electricitate nouă, fără care nu putem trăi.

Poftiți și altă explicare mai la rezon?

Să fi stat mai mult pe aici mă încumintăam și eu, dar durere!... Peste 6 zile am fost transferat în altă parte a Aradului, fără să mă întrebe cineva de-mi place sau nu? Se vede, că cei ce ne-au trimis aici au voit, ca eu să mai văd un colț de Ardeal nou, să știm ceva »impresii« și apoi să plec. Păcat! Imi făcusem câțiva prietini. Dar nu ne-am lăsat cu una cu două: Un bicherai și o noapte nedurmită apoi am plecat spre supărarea, celor ce doriau să mă aibă între ei.

Și acum!... Să vă spun ce funcție am ocupat în cele 5 zile? Și care a fost orașul ce ne-a găzduit 144 de ore?

Dăscălia! În Iia!

Diana.

Strigături.

— Din Arpașul inferlor. —

Gândit-am mândră gândit
Să mă las de-al tău iubit,
Dar inima iar să 'ntoarnă
Să te iubesc pân' la toamnă,
De la toamnă încoala
Iubiască te cine-o vrea!

Foaie verde de săcară
Iubește-mă bade iară,
Că nu ți-am fost mândr' o sară
Ci 2 ani întregi și-o vară.
Iubești-mă dacă-ți plac,
Dacă nu, silă mi-ți fac.

Iubești-mă din văzută
Dacă nu mă poști mai mult.

Măi badiță al meu dulce
Fă-mi cu ochiul când te-i duce.
Măcar bade cu geana
Să ies după dumniata.

Măi badiță buze moi
Ce nu vii sara la noi?
Vino bade Joi sara
C'atunci e dulce gura.
Dar nu veni cu soție,
Că zău nu-ți voi da nici ție!
Nu-ți aduce soția,
Că nici tu nu-i capăta!

Mă badiță dela cai
Da tu gura cui o dai?
Dă-mi-o mie 'n datorie
Până la sfta Marie!

Mă badiță prostule
Nu-ți mai pierde noștile
Pe la toate porțile,
Că porțile s'incuiate
Și fetele sunt culcate!

Drag mi-ar fi mândră de tine:
Mi-e urât de cin' te ține,
Că te ține 'n o frâne
Și nu pot veni la tine,
Dar de-o voi Dumnezeu
Tot voi fi odată zău,
Tu a mea și eu al tău!

Astă toamnă era bine,
Că-mi zicea mândra: jupâne.
Dar nici astăzi nu e rău,
Că-mi zice: iubitul meu!

Iese mândra la porțiță
Numa'n ie și 'ncătriniță,
Badea trece pe uliță.
Mândra trage cu ochiul
Badea sucește clopui.
Badea trage cu geana,
Mândra scoate năframa.
Acum mai întrebă, ori ba!
Cum se face dragostea?

Place-mi mie a jucă
Cu drăguța altuia,
Că se uită pe sub gene
Și de mine că se teme!

M'a mânat mama să joc
Cremene și foc!
Să joc fata cea frumoasă
Cremene și iască!
Dar din trei cine le-o ști
Cea frumoasă, care-o fi!
Tot așa copii!
Pe sară să te gătești
Copila ce ești!
Că de sară viu la voi
Copilița hai!
Să te cer aela ai tăi
Mân-o, mân-o măi!

Am avut o mândruliță
Și-a murit mâncând jintița.
Dare-ar dracii 'n mumă-sa
De ce i-a dat jintița
De mi-a murit mândruța?

Cât-ii copila de mică
Bate-o și pune la furcă,
Că iubește de pârlește
Și la lucru nu gândește!

Copilița, copilița!
Draga badii mândrulița
Astă vară sugeai fâșă
Și-acum dai badii gurița!

Diana.

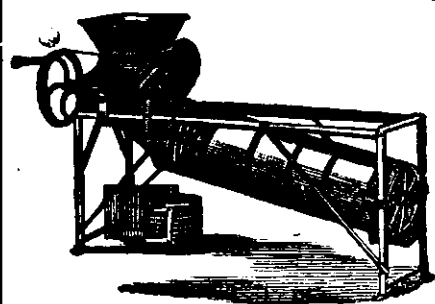
Simonffi

István

FABRICĂ DE MAȘINI

ȘI TURNĂTORIE DE FIER ȘI METAL

KOLOZSVÁR (Cluj), str. Petőfi no. 60.

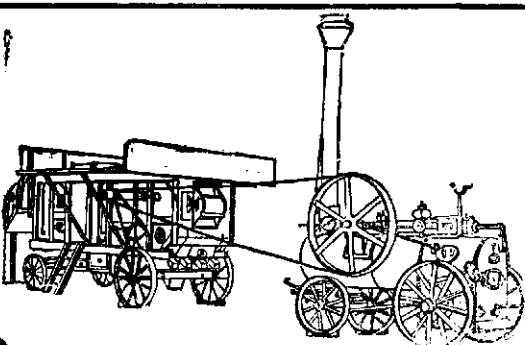

Pregătește tot felul

de instrumente de comunicație, construcții de moară, turnătorii de fier și metal.

Intreprindere de tot felul de reparări de mașini de agricultură, — mașini noi de trierat și cu construcția ușoară, mânăta de doi oameni.

Mai pregătește ciururi cu construcție nouă și ușoară care poate fi mânăta și de un băiat de zece ani.

Intre asemenea mașini, cari sunt în circulație aceasta este cea mai bună.

Prospecte se trimit gratuit la dorință.

VRANITS & TAUSCH

„La crucea de aur“

în NEOPLANTA (Neusatz (Ujvidék)),
strada Dunării (Donau-Gasse).

Recomandă în binevoitoare atențiune a prea onoraților Domni preoți și comune bisericesti magazinul său bogat de reevizite bisericesti, ca

feloane, steaguri, cruci, ripide, candelă, cadelnite, baldahine și icoane sante.

Posedăm cel mai mare deposit în obiecte bisericesti, și cu prețurile cele mai ieftine

Mare atelier pentru pregătirea de iconostase, tronuri, străni, amvoane, sfesnice dela simple până la cele mai scumpe.

Institut de auritură artistică pentru auritura de iconostase, tronuri, cadre și tot felul de ornamentică bisericască, cu prețurile cele mai avantajoase.

La cerere catalog de prețuri romănesc se trimite gratuit.

Preturi fixe.

Prăvălie nouă.

Despărțământ de postă separat.

Involuntar

se oprește publicul și se uită mirat la noua prăvălie

magazinul de ghete Kobrak

și la vitrină în care sunt

cele mai frumoase ghete

de bărbați, dame și copii, cari se vind cu prețuri strict fixe

Comandele din provincie se îndeplinesc cu punctualitate.

Lányi Marczell

Magazin de ghete Kobrak — Arad — Str. Atzél Péter 1.

Prăvălie nouă.

Prăvălie nouă.

Comandele după măsură.

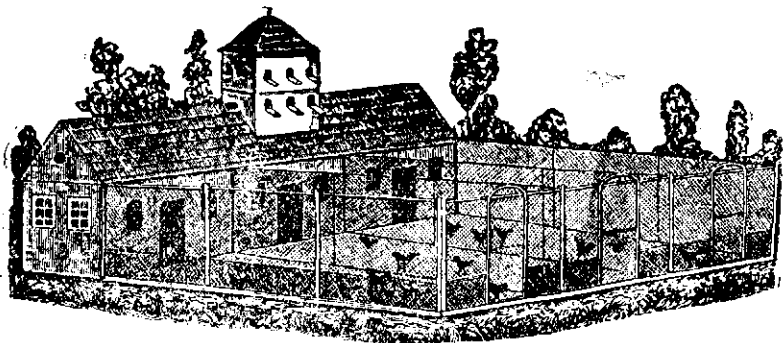
Prăvălie nouă!

Telefon Nr. 429.

Neubauer János

fabricant de funii, țesături,
de site și saltele de sîrmă.

DEBRECZEN.

Recomandă preparatele sale de sîrmă ca: țesături de sîrmă din aramă fier și tînc, pe cari le are în deposit mai ales pentru mori, fabrici și scopuri agricole.

Afară de acestea recomandă mai ales sitele sale pentru sita de ventilat sistem Bachler.

Pregătește țesături de mîna și fabrică la îngrădit de grădini publice, curți de galițe și păduri cu vînat,

site de sîrmă cu ramă de fier pentru scopuri de lucrări de pămînt, nisip, petriș și pentru mine.

Apărătoare descânteii la locomotive, mori și coșuri de fabrici.

Somiere elastice pentru pat pe staluri de fer și lemn. Cu un cuvînt tot felul de lucrări ce se țin de aceasta branșă. — — — Cu prețurile cele mai moderate.

Fondată în 1885.

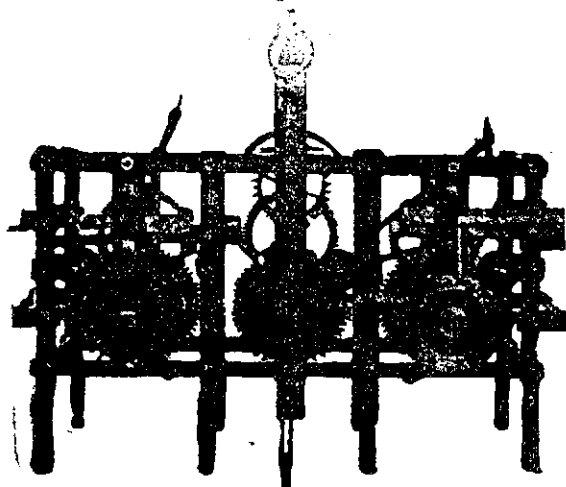
Peterka Lajós

Fabrică de ciasornice de turn, angajată cu contract de capit. Budapesta.

Budapesta IV., str. Bástyá nr. 22.

Právália:

IV., strada Váczi nr. 57.

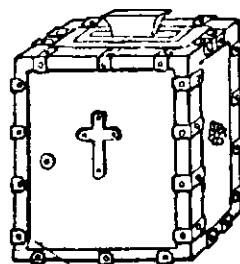

Face pe lângă prețuri moderate și garanție de mai mulți ani ciasornice de turn — școli — castele și casarme, primește de asemenea și repararea lor.

Fiind chemat se duce ori unde în persoană, budget face gratuit și'l trimite porto-franco ori cui.

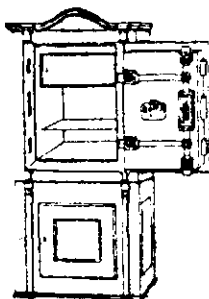
AVIZ!

Subsemnatul, cumpărând prima fabrică transilvană de casse de fier și oțel

care dau deplină garanție.

priv. ces. și reg. a dlui G. Öszy, îmi iau voe a aduce la cunoștința prea on. public, că în fabrica mea se ecescută tot felul de CASSE și după toate mărimile din cel mai bun material posibil. Cassele de fier și oțel panterate se ecescută după cele mai nouă sisteme engleze și americane sigure contrafocului și spargerei pentru

— Mare deposit de —

mașini de gătit (sparchert)

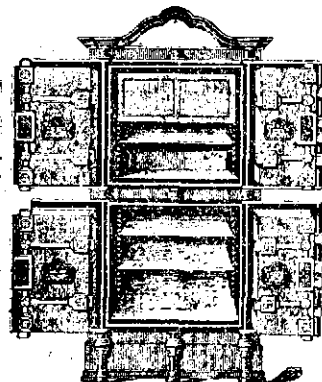
din fer, tinichea, precum și din cele mai fine olane de porțelan.

Nefntrecute în trînicie și executare elegantă, construcție adevărată.

PRIMELE

REFERENȚE

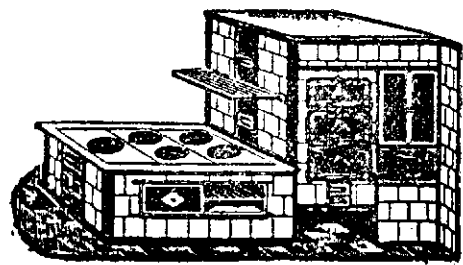
Pentru orice mașină de gătit (sparchert) cumpărată dela mine garantez mai mulți ani

Atrag atenția onor. public interesat a nu confunda fabricatele mele cu alte fabricate, făcute din material s l a b și prin urmare fără valoare.

Totodată rog pe prea onoratul public pentru binevoitorul sprijin, ca român semnez

cu distinsă stimă:

E. Puréce

fabricant de casse, și sparcherturi

SIBIU (Nagyszeben), Rosenangergasse nr. 9

Sárga János

:: argintar și pregătitori de obiecte artistice ::

Kolozsvárt Mátyás király-tér 12—13.

Telefon nr. 354.

Telefon nr. 354.

Mari deposit în obiecte de biserică, obiecte de argint ciasornice. Bijuteni specialități engleze și franceze s. a.

Plătire în rate favorabile.

Catalog ilustrat de prețuri

gratuit și porto francó.

Gunoiiul uscat de porc

e cel mai bun și mai ieftin gunoii.

Pe fermele de școală ale statului la vii și la economia pămîntului s'a dovedit de bun. În nenumărate moșii mari a oatatăezulavut rejrabile.

Servește bucuros cu lămuriri, oferte de prețuri și scrisori de mulțumită.

Fabrica de uscat gunoii din Budapesta-Köbánya. — Budapest-Köbányai trágyaszáritó-gyár.

Budapesta, cercul IX., str. Űlői nr. 21.

Urmașul lui Bumbera Imre

BUMBERA ISTVÁNcroitor preoțesc și civil. • Furnis. preoțesc din loc.
Oradea-mare. (Nagyvárad)

Am onoare a aduce la cunoștința onor. preoți că mi-am sosit pentru sezonul de toamnă și iarnă postavurile negre, cari își păstrează culoarea și le țin în magazinul meu bine asortat, pentru comanda din provincie ajunge o reverendă de model, sau o haină, la dorința mă duc ori unde cu plăcere pe cheltuiala-mi proprie.

Tot asemenea țin în magazin postavurile eele mai noi și moderne din patrie, franceze și engleze pentru tot felul de pardesie și paltoane de iarnă.

Numai e emigrare!

pentru că și la noi poate câștiga ca'n America, dacă se ocupă cu industria noastră de casă.

Dă lămuriri prima întreprindere din Ungaria de Sud de mașină de împletit în casă.

Kötögép vállalat, Szeged,

strada Iskola nr. 18.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public și stimaților mei cunoscuți și prietenilor mei cunoscuți, că m'am desfăcut de prăvălia de mode de dame a dlui Nadler Lajos și am preluat

cafeneaua „Motor“

a lui Lukács Fülöp László de pe piața Béni în casa Wánicsek, și o voi conduce eu mai departe.

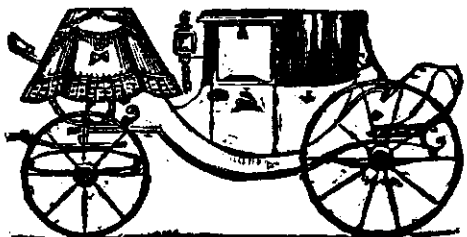
Nisuița mea principală va fi să mulțumesc în toate privințele pe onorații mei binevoitori.

Solicită părținirea on. public

Deutsch L. Lipot
proprietarul cafenelei «Motor».

Mirko Ferencz

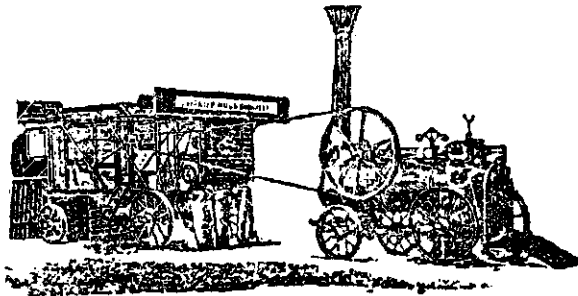
fabricant de trăsuri.

TEMESVÁR (Jozsefváros).
Fröbel ut 13.

Ţine în depozit trăsuri noi și reparate. Primește orice lucru în bransa lui, așa d. e. lucrări de faur—rotar, șelar și văpsitorie, cu prețuri eține.

De vânzare loze de viță, portaris și soiu pentru vin și struguri de păstrat.
Soiu pentru vin 40 fl. mii.
Soiu ptu struguri 45 fl. mii.
La dr. Buding, medic Csákova (Temes m).

Provisiuni de mașini cu vapor
LOCOMOBILE

făcător de jirezi de paie

in formă întrebuințată și cu dregere se pot căpăta pe lângă condiții de plătere foarte favorabilă la firma

SEIFRIED HUGÓ

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Mijlocul cel mai bun de înfrumșetare din lume!

CREMA de față REGINA

care pentru însușirea neîntrecută de înfrumșetare la expoziția din 1900 Paris a fost premiată.

CREMA REGINA curată în timpul cel mai scurt față de orice catifelată. UN BORGAN 1 coroană 40 fileri.

PUDRA REGINA se recomandă ca cea maibună dintre pudrele până acum cunoscute. Se vind în culoare albă, roză și cremă. O ȘCATULĂ 1 coroană 40 fileri,

SAPUNUL CREMA REGINA e sapunul cel mai de toaletă pentru înfrumșetarea feței. O BUCATĂ 70 fileri.

De vândut în laboratorul chemical al lui

Temesváry József

„apotecar „

Szeged, Petöfi Sugár-ut

și la Török József, apotecar, Budapest, Király-u.

DISTINS CU PRIMA DIPLOMĂ.

Szikszy József

fabricant de instrumente muzicale

Nagyvárad, Nagy Sándor n. 1. (Fő-utca sarok.)

Recomandă

VIOLINELE

fabricație proprie,

precum și alte instrumente, așa

instrumente de suflare

din lemn și alamă,

harmonice, flautetă, fluere,

ocarine, citere, cimbale.

Tot așa primește repararea a tot felul de instrumente cu prețuri ieftine și

lucrate artistic.

Repararea de orgă mare și harmonium.

Se nu mai suferă nimeni!

pentru că poți scăpa de ori-ce durere provenită din răceală prin vestitul

Spirit de gheață (jégzesz).

E singura mângâiere pentru cei ce sufer de podagră ischiași și reumă.

Nu este numai un medicament indispensabil de casă, dar din cauza efectului grabnic și radical chiar o minune.

Di învățător-director Z. Szöke Albert din Panczélcséh îmi scrie următoarele:

Spiritul de gheață l'am primit cu mulțămită; mi-a făcut o

mare bucurie, că în trei rânduri și anume la o durere de măsea, la durere de stomach, la durere de înțepenirea gâtului și odată la durere da cap l'am folosit cu deplin succes. Il recomand călduros ori-și-cui, căci e o adevărată binecuvântare pentru cei-ce sufer.

Mai cer 3 sticle mari.

Durerea de dinți și de cap înceată deloc de el.

La oboseală, simț de slăbiciune, la esofarea după lucrul greu, la împunsături din

coastă, la scrintituri, la dureri de stomach, de piept și la dureri de foale etc, după o

singură frecare omul se simte ca de nou născut.

Minunatul **Spirit de gheață** a întrecut D-Tale — toată așteptarea mea, drept aceea mai cer șese sticle mici

din acest medicament escelent. Cu deosebită stimă

Kékellő

Josif László, paroch

Dragă Die apotecar! Binevoește a-mi trimite cu rambursă șase sticle mici din vestitul

Spirit de gheață (jégzesz)

cu întorcerea poștei; căci au un efect foarte bun și se pot folosi cu un mare rezultat: și-l recomand foarte călduros ori-și-cui.

Dumnezeu să trăiască pe inventatorul spiritului de gheață.

At k ár

Bander Gábor, mäsar.

E cu neputință a înșira nenumăratele epistole de recunoștință și mulțămită, prin cari e

lăudat **spiritul de gheață.**

Aceste puține specimene dovedesc escelența și marea lui răspândire într'un timp foarte scurt, încât deja are și imitatori.

Inventatorul și unicul său fabricant este:

Szémann Ágoston

apotecar

HATVAN.

3 sticle mari sau 6 sticle mici trimit franco ori-unde.

Prețul: 1 sticlă mare 1 cor. 20 fil., sticlă mică 60 fil.

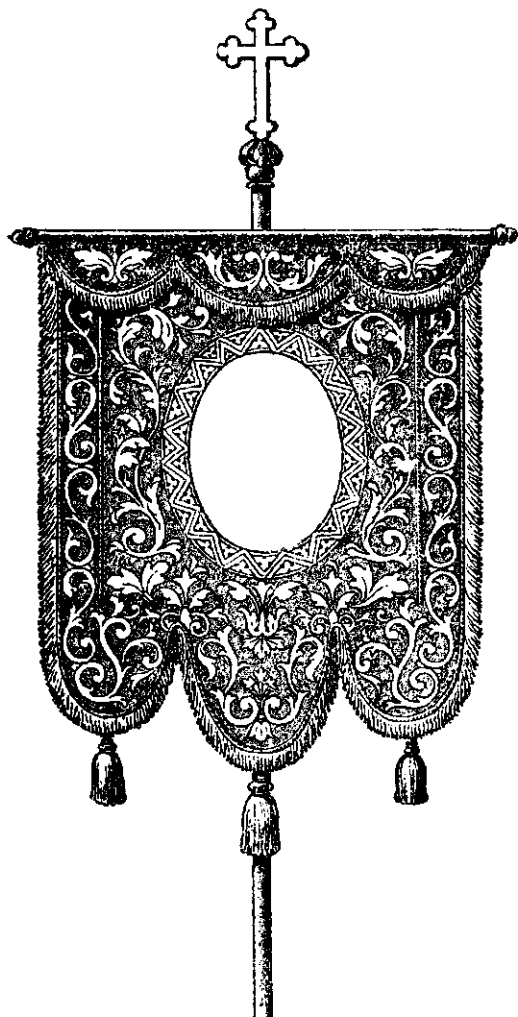
Fie-care sticlă e sigilată și numele inventatorului se află atât pe sticlă, cât și pe avisul de folosință.

Pe postă numai 3 sticle mari sau 6 sticle mici se poate trimite.

— Să ne ferim de imitațiuni. —

Ioan Radac

librar
Stefan Radonici
croitor.

Pregătitori de
obiecte necesare
la biserici în
Chichinda mare.

Pregătește
reverenzi
și alte haine tre-
buincioase la de-
curgerea serviciu-
lui divin pentru
**preoți, dia-
coni și copii,**
cari poartă lumină-
rile, precum și
prapore.

Correspondențele
și banii sunt a se
trimitte la adresa:

Radák János
Nagykikinda.
Nr. telefonului 84.

Văpseli pentru ouă de Paști

in toate culorile.

Hârtie Micado

Hârtie Ostara

Hârtie curcubeu

Hârtie floare de stea

Cele mai potrivite

≡ pentru văpsirea ouălor ≡

Comandele din provincie
se satisfac imediat. ==

Se găsește numai la farmacia lui

Rozsnyay Mátyás

ARAD, Szabadság tér.

TRISKA J.

Pianine — Cimbale — Piane
Harmonice

in prețul de fabrică se pot
căpăta și plătit în rate.

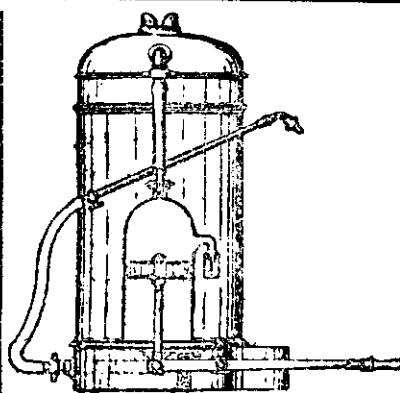
● Se închiriază instrumente. ●

Acordarea sau repararea în
loc sau în provincie o săvâr-
șește prompt.

Cel mai mare magazin
de piane în Ardeal **TRISKA J.**
K. CICZSVAR
Sétátér-u. 10. (Casa propr.)

Nou! INDUSTRIE MAGHIARĂ! **Nou!**

Cele mai bune stroptitoare de vii ale prezentului.

Succesul universal al unei
inventatiuni - maghiare!
Descoperrea lui LUGOSI FERENCZ.

A cutreierat deja lumea întreagă și
o folosesc cei mai renumiți propri-
etari de vii

Stropitoarea de vii

fiindcă e cea mai bună,
cea mai perfectă din timpu
prezent și se economisește mult timp și materie, nu
se strică, garanție pe 5 ani. Singurul fabricant:

Lugosi Ferencz în Gzegléd.

Nou! Catalog de prețuri gratuit și porto franco. **Nou!**

Negustorilor prețuri reduse.

Au sosit noutăți de primăvară!

Intorcându-mă din călătoria mea pentru târgueți, aduc la cunoștința onoratului public, că
mi-am asortat din nou prăvălia mea de mode pentru dame și domni.

Stofe negre și colorate pentru costume, **de lăinuri** frumoase franceze, **zefire** englezești pentru bluze, cretoane, voiluri, stofe pentru haine de case și negligeuri, toiluri colorate, picheturi. Mare asortiment în mătasuri pentru rochii și bluze. Mai departe dantele, aplicații și șireturi de garnitură, panglici șine, cordoane de mătăasă și de elastic. Pânză de bumbac și de ață. Albituri pentru dame și bărbați, ștergare, garnituri de cafea și de damast. Covoare, perdele, coverturi de pat și de masă stofe de mobilă și mai multe articoli care nu se pot înșira aici.

Ciorapi lucrați de robi pentru dame, bărbați și copii.

Cu toată stima:

George Jancovici,
Arad, Strada Forray 2.

Principiu: folos puțin și mare circulație.

Serviciu conștiencios!!

Serviciu conștiencios!!

Stimată Doamnă!

Vă aducem la cunoștință cu tot respectul, că în str. Salacz Gyula nr. 1 am deschis

prăvălie de corsete

și îndrăsnim să atragem la aceasta atențiunea D-Voastră.

MODEL ORIGINAL PARISIAN

Modele originale franceze, engleze și americane.

Curățire și reparații se efectuează ieftin și punctual.

Esperiențele câștigate pe acest teren în Paris, Viena și Budapesta suntem în situație să mulțumim și cele mai pretențioase gusturi. Orice croi pregătim conform ultimei mode, precum și orice corsete de ocazie și orthopaede la dorință și cu cea mai mare îngrijire.

Avem speranța că ne veți onora cât de curând cu comanda D-Voastră.

Suntem cu deosebită stimă:

NEUSTADT és HERCZOG.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

TURNĂTORIA
DE CLOPOTE

Fabrica de
scaune de fer
pentru clo-
pote - - alui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA-FABRIC

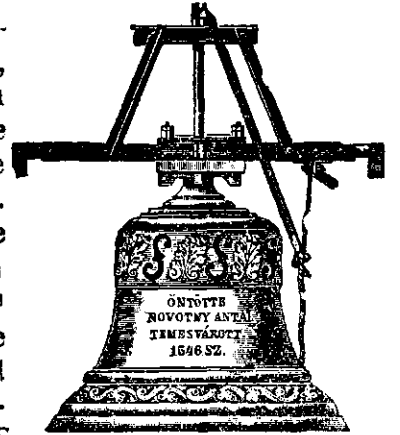
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel mântuite de crepare.

Cu deosebire sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE**

de dînsul inventate, și premiate în mai multe rînduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S

și au un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă apoi pentru facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător — pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toace de metal. — Preț-curanturi ilustrate gratis.

CORNEL N. DEMETER :: :: farmacist în Szászváros.

Conținutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cei mai renumiți profesori și medici și sunt recunoscute de cele mai bune!

• **Peronospin** • Carele de 7 ani este în folosință pentru stropirea viiei contra peronosporiei ie mai bun și mai ieftin ca piatra vînată. Un pachet pe 100 lire apă costă 60 fil. Pravul acesta să folosește și la stropirea pomilor. La comandă de ce trece prețu 10 pachete să trimit, francate cu rambursă. Revînzătorii capătă rabat corespunzător.

Dolicin contra tusei, răgușelei, durerii de piept, osticeii, tusei măgărești, catharului, astmei, greutateii de respirat, lungoarei și tusei seci. La copii și copile contra tusei măgărești are efect admirabil. „Dolicin“-ul are efect bun asupra apetitului și întărește corpul, iar flegma o dizolvează și astfel mai ușor să și rupe. Ferbințelile și asudatul de noapte înceată; mărește, greutatea corpului și deci contribuie mult la însănătoșire. Prețu 1:20 și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Din influență sau răceala proveninda durere de mâni, picioare, capul corpul întreg. În multe cazuri unde nici băile nu ar folosi această ajută de minune. Prețu 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum la lipsa de apetit, greață, misturea rea, catharul și aprinderea de stomach și vomarea, sgârciurile cele mai grele: leac sigur! Folosește și la curățirea sîngelui. Prețu 1 cor. 20 fileri și 2 cor.

Laxbonbons. Inchiderea scaunului e cauza diferitelor morburi pentru palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului, numai decăt să comande „Lax bonbons“, zacharele purgative plăcute și dulci la luat, Prețu 1 coroană.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sîngelui la sifilis morburile tinerețelor, precum la răgușală sifilitică durere de oase, excese și bube-sgrăbunțe pe față, nas sau pe orice parte a corpului — ba chiar și la ranele sifilisice, 1 sticlă 2 cor.

Pentru economi.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a callor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia, lapte mai mult și mai bun. Prețu 60 fileri. **Prav pentru stîrpirea șoarecilor și a cloșanilor.** Să prăpădesc prin întrebuințarea acestui prav sigur. Prețu 60 fileri. **Unsoare galbină** contra păduchilor la vite. E mai tare și nu murdărește ca alte unsori 80 fileri. **Prav pentru ouatul găinilor.** Prin întrebuințarea acestui prav ouă găinile și în timp de iarnă pe cînd altcum nu ouă. 30 fil. **Esență** pentru prepararea rumului, rachiului de prune, sliboviță, de drojdie, rachiului de bucate, de borovicica, de vișine și altele. Prețu unei sticle pentru a prepara o litră costă 40 fil. **Thea foarte fină** de 20, 90 fil., 1:20 cor. și 1:80 cor.

COVOARE

EFTINE

mare asortiment

la Domán Sandor

ARAD,

Szabadság t. 2

Prețuri moderate!

Spre atențiunea onor. public!

PARFUMERIE

FRANCEZĂ ȘI ENGLEZĂ

Creme pentru față, creme și pudre pentru mâni, pudre pentru față, ape de colonia, ape de păr, săpunuri, ape de gură, paste, prafuri și perii pentru dinți precum și tot felul de articole casnice în calitățile cele mai bune și cu prețurile cele mai moderate, se găsesc la:

Noua Drougerie

= Nestor Hanzu =

ARAD

strada Weitzer János Nrul 2.
(Palatul Minorităților).

Firmă românească!!

Adresa pentru scrisori:

„VÖRÖSKERESZT“ DROGERIA ARAD.

Comandă din provincie să efectuează prompt și exact.

Frideric Hönig

Turnătorie, fabrică de clopote și metal,
arangeată pe motor de vapor.

Arad, strada Rákoczi Nr. 11-28.

S'a fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare
medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plată — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, care au avantajul că față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiasi clopot tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% al greutatea metalului.

Recomandă tot-odată clopote de fer- ce se pot învîrți și postamentele de fer, prin- a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără-ca să se clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroand de fer, ce se poate învîrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o supra- solvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

FRĂȚII BURZA

ARAD, Boros-Béni tér.

recomandă depositul lor cel bogat, prăgini de fer, plăci de fer, osii de fer, instrumente de fer, sobe de fer turnat, mașini de gătit, sârme și cuie de sârmă, lanțuri, săpi, arșeu, furci de oțel și tot felul de vase de bucătărie de fer o turnat și smălțuite.

Mare depozit de stropitoare sistem „Wermorel“.

- - Mare depozit de revolvere - -
cu repetiție, arme și recvizite de
o o o împușcat. o o o

Deposit de mașini agricole.

așa d. e. pluguri de oțel sistem Sack, ma-
șini de sămănaș, grape, tăietoare de pae
și napi, cântare. Mare magazin.

Cea mai bună calitate în plăci de catran
(păcură), și asfalt pentru acoperit casele.

Comandele din provincie se îndeplinesc punctual.

Telefon Nr. 604.

Telefon Nr. 604.

Firmă românească.

Prăvălie nouă.

WEISZ ȘI BENJÁMIN

ARAD, Andrassy tér Nrul 22.

(Lângă farmacia Hajos).

Recomandăm magazinul nostru asortat din nou așa d. e.

Lucrări de mână și tot felul de
articole ce se țin de aceasta branșe,

mănuși de dame, dantele, panglici,
haine de copii și trouseau pentru
bébé, mare asortiment.

Serviciu atent.

Prețuri eftine.

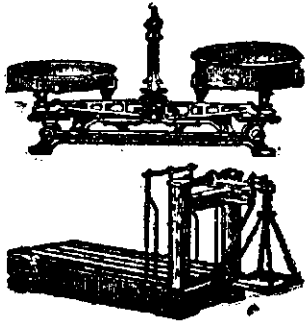
Telefon în loc și provincie 635.

Să sprijinim industria din loc!

I. SPANLANG,

Iăcătușier

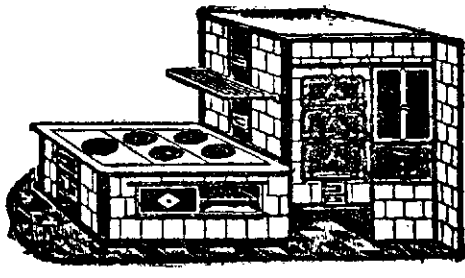
ARAD, Flórián-u. nr. 6e (casă proprie)

Primește în lucrătorea sa orice lucru ce stă în atingere cu această branșe, ca:

ferării pentru clădiri, mașini de fierț, porți, balcöne, coridoare, trepte, grilage verende, scuturi, tablete în orice formă, sobe Meldinger, fântăni săritoare, și orice soluri de renovări.

Indeplinesc orice comandă atât în loc cât și în provincie în modul cel mai cinstit — iar pentru lucrul făcut de mine primesc chezașia.

Cerând sprijinul onoratului public, român

Cu stimă:

I. SPANLANG,

Iăcătușier.

Planuri pregătesc gratuit.

Orice lucru se îndeplinește, sub îngrijirea mea proprie.

Lucru admirabil. — Prețuri ieftine. — Serviciu prompt.

Colonia agricolă HÁMORY de ulțoi de vie din Arad

liferează

soiu curat ulțoit pe Riparia-Portalis, de prima calitate, ulțoi de rădăcină bogată pentru vin și delicată în calitatea cea mai bună — și

ulțoi de vii

precum și mlădițe de vie cu rădăcină Riparia Portalis
● în ori ce cantitate. ●

Deslușiri detaliate despre prețuri poți primi bucuros

în casa de sub nrul 3 din strada Deák Ferencz.

Telefon: 229.

Telefon: 229.

Preoții și învățătorii primesc 5% rabat din prețuri.

O păpușă pentru probă

numai 5 cor. 50 fileri.

Pregătit cu pânză 9 coroane.

Se află la pregătitorul de păpuși de probă

VAJDA SAMU

BUDAPEST, Károly-körut 11. sz.

Mare institut de reparat de păpuși de jucărie.

Preț-curent gratis! Reparare de păpuși!

Vânzare en gros și en detail.

Dipl. de onoare Lovrin 1902.

SZUBOTHA SÁNDOR

Medalia de aur Timișoara 1891.

pregătitor de odăjdii și ajusturi bisericesti.

Intemeiat la 1883 Telefon pentru comit. și oraș 498.

Croitorul teolog. episcopesci din Cenad, liferantul Excel. Sale episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

în colțul străzii Lonovics și Jenő főherceg vis-à-vis de hotelul «Hungaria».

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevoitoare atât a preoțimei cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserică capele, sau societăți de înmormântare

odăjdii, steagari, cruci
statue sau altfel de ajusturi bisericesti

tot astfel marele său asortiment pentru materiale necesare la formarea ajustărilor bisericesti.

Pentru liferările mele iau răspunderea

Servesc bucuros cu catalog ilustrat.

Cea mai mare și ieftină firmă de grădinarit din țară.

200,000 bucăți de ulțoi de viie, 200,000 bucăți riparia, 100,000 bucăți pomi fructiferi cu coroană 200,000 bucăți trandafiri noi, 100,000 bucăți arbori de lux și cireși de lux se pot căpăta cu un preț fabulos ieftin, catalog de specii și prețuri se trimite gratuit și porto franco, — firma

Váradvelencei műkertészeti és rozsatermesztési vállalat

Nagyváradon.

EISELE JÁNOS, Arad.

Depozit de articole de Norinberg, articole de podoabă, modă de bărbați.

== PENTRU SEZONUL DE PRIMĂVARĂ, PREȚURILE CELE MAI IEFTINE. ==

Au sosit cordoane de femei, copii și fete, moda cea mai nouă, pălării pentru bărbați și copii, albituri, cravate, manjete, gulere, asortiment bogat.

Mince (lopde), jucării de copii, ouă de Paști, stropitori de calitate cea mai bună, prețuri ieftine. Probați numai odată și vă veți convinge.

Gramofonele cele mai bune și plăci se pot cumpăra cu scăzământ la prețuri.

O cumpărare de probă va convinge pe orișicine despre asta.

Rog binevoitoarea atenție:

Eisele János.

„LA PAPAGALUL VERDE“ vis-à-vis cu statua sf. treim.

Prețuri moderate!

HOTELUL CEL MAI SPLENDID ARANJAT, RESTAURANT ȘI CAFENEA. — In centrul orașului.

Központi Szálloda — Hotel Central

Telefon 89L. ARAD Telefon 89L.

LOCUL DE STAT A TRANVAIULUI.

Iluminare electrică, telefon, băi, cafenea, grădină, mâncări franceze și ungurești.

Comande pentru prânzuri sau cercuri familiare, sau pentru nunți se fac în modul cel mai prompt; afară de aceia saleturi acomodate pentru diferite societăți sunt la dispoziție în toată vremea.

SALA DE BAL.

Cele mai escelente vinuri de podgorie, Rajna și Bordeaux. — Tot felul de sampanie din țară și străinătate.

Sprizinal on. public îl cere cu toată stima

Ronai János, hotelier.

Serviciu escelent!

LENGYEL KÁLMÁN

.. .. FABRICANT DE INSTRUMENTE MUZICALE

IN CLUJ EGYETEM-U. NR. 1.

ATELIER SPECIAL DE INSTRUMENTE CU COARDE.

Violinele vechi de măestri și fabricațiune groperie, precum și violini, celuri și gurdune, instrumente cu coardă, francezești, veritabile italienești, germane și Welcholt, tocuri de violine frumoase de calitate mai fină și mai simplă, ținător de note și mare depozit de felurite părți de instrumente muzicale

Pe baza studiilor câștigate aici și în străinătate se angajază să facă reparaturile cele mai complicate și le săvârșește cu multă destertitate.

Atrag atenție

care dă vioarel un ton moale, despre dovedirea aceasta servesc ratele scrisori de recunoștință.

Comandele în mare sau mic se expediază imediat.

Pe cel interesat îl primește cu plăcere în Kolozsvár (Cluj) în prăvălia din str. Egyetem nr. 1., precum și în atelierul din curte.

on. public muzical surdiena din Cluj, pe care dacă o așezi în vioare și cel mai slab instrument dă tonuri curate pline și puternice, mai departe lac de vioară fabricație proprie, neunmă-

Catalog de prețuri se trimite la dorință.

Mașina de spălat cu aburi

(„Teligöz“) sistem JOHN.

Cea mai perfectă Mașină de spălat a actualității!

În raport cu spălatul cu mâna, se economisesc 75% din timp, lucru săpun, sodă apă și compustibil.

Rufe se cruță.

Aparat de spălat, fert, aburit și desinfectat totodată. — Ocupă loc mic.

Garanție: se transpoartă pentru încercare fără nici un obligament.

Depozit stabil:

Pöhm János

ferărie.

A R A D, Szabadságt-ér.

E indispensabil în orice casă.

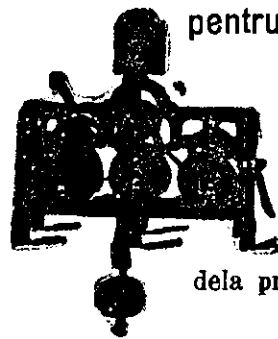
E indispensabilă în orice casă.

Catalog de prețuri se trimite la dorință.

Ceasornice de turn

pentru palate, case comunale, fabrici, locuințe private

regulează și aranjază mai favorabil,

MÜLLER JÁNOS

succesral lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage

BUDAPESTA,

VII., Csömöri-ut 50. (casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimite gratis și franco.

Au sosit noutăți de primăvară!

Întorcându-mă din călătoria mea pentru târguești, aduc la cunoștința onoratului public, că

mi-am asortat din nou prăvălia mea de mode pentru dame și domni.

Stofe negre și colorate pentru costume, de lăinuri frumoase franceze, zefire englezești pentru bluze, cretoane, voiluri, stofe pentru haine de case și negligeeuri, toiluri colorate, picheturi. Mare asortiment în mătăsuri pentru rochii și bluze. Mai departe dantele, aplicații și șireturi de garnitură, panglici șine, cordoane de mătăasă și de elastic. Pânză de bumbac și de ață. Albituri pentru dame și bărbați, ștergare, garnituri de cafea și de damast. Covoare, perdele, coverturi de pat și de masă stoffe de mobilă și mai multe articoli care nu se pot înșira aici.

Ciorapi lucrați de robii pentru dame, bărbați și copii.

Cu toată stima:

George Jancovici,

Arad, Strada Forray 2.

Principiu: folos puțin și mare circulație.

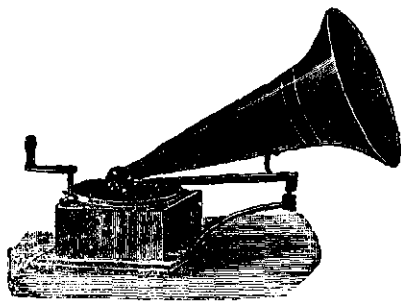
Serviciu conștiencios!!!

Serviciu conștiencios!!!

MAȘINI DE VORBIT GRAMOFOANE

de la 7 coroane în sus.

Cea mai ieftină sursă de a se procura în Ungaria și România. Inregistrații de cânt și muzică, cele mai celebre cântări ale României, muzica militară și lăutari. Soluri de concert, monologuri, cupluri ș. a.

Tóth József,
Szeged, str. Könyök nr. 3
Mare prăvălie de gramofone.

— Catalog de prețuri gratuit. —

Correspondență în orice limbă.
Nouii plăci românești!

🌸 Cel mai potrivit Dar de Sărbători. 🌸

HAINE PREȚEȘTI.

Am onoare a aduce la cunoștința on. preoți, că mi-au sosit

stofele negre de primăvară

și vară și le păstrez în magazin în mare asortiment. — Mă voi uili ca și până acum să câștig încrederea și mulțumirea on. mei clienți.

Pentru comandele din provincie e de ajuns să se trimită o reverență de model sau o haină; la dorință însă

mă duc pe cheltuiala proprie până la fața locului.

Primesc confecționarea și repararea odăjdiilor bise-ricești, cu prețuri moderate. Prăvălia: Lângă casina națională, casa Balog György. Szabadka. Vesselényi ut. **Hadnagy István**, croitor de haine civile și preoțești.

Cea mai ieftină și mai bună sursă
de cumpărare

PENTRU ACOPERIREA

necesităților menajului.

Recomandăm:

Recomandăm:

Creme de față	Paste-de dinți
Parfumuri	Perii de dinți
Pudre	Ape de gură
Ape de colonia	Săpunuri
Prăf de dinți	Ape de cap
Cremede dinți	Parfumuri de odăe

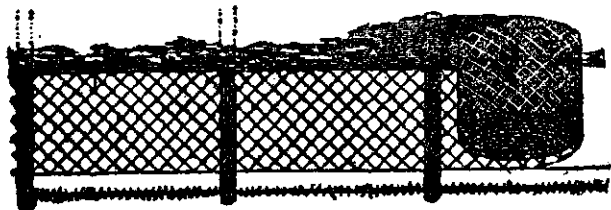
VOJTEK ȘI WEISZ

mare drogerie și parfumerie.

Arad Arad

Grilagiuri de sârmă

uimitor
de
ieftin!

Grilagiuri de sârmă ținuie metrul dela 30 țileri în sus.
Grilagiuri de sârmă ținult cu ghimpi metrul 6 fileri.

Fabrica de sârmă și de site a lui **Vass și Kovács**

BUDAPEST, II., Fő utca 43.

Fabricăm și transportăm tot felul de țesături, somiere, site ș. a. — Prețcurent gratis și porto-franco.

MOȘTENITORII LUI

TAGÁNYI ISTVÁN

ȘI KISJOLSVAI SZABÓ ISTVÁN

proprietarii de vii de deal

=== își vind ===

≡ VINURILE ≡

din regia proprie exclusiv de Mădierat, Miniș și Barațca, vinuri albe și roșie de masă, de desert (aszu)

în Arad, strada Batthyányi nr. 24

în localul anume aranjat pentru acest scop și le espediază în butoie sau buteli în loc sau în provincie.

Catalog specificat de prețuri se trimite la
=== dorință imediat. ===

Prăvălie nouă!

Prăvălie nouă!

Mare prăvălie de ciasornice și bijuterii în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că am deschis în Arad, colț cu strada Forray și Rákoczy (lângă împletitoarea * de ciorapi Szállassy) corespunzător pretensiilor de azi **

🕒 o prăvălie de ciasornice și bijuterii 🕒

unde primesc tot felul de reparaturi de ciasornice cu garanție pe 3 ani. Țin în depozit tot felul de ciasornice de buzunar, de perete și pendule precum și obiecte de aur și argint, execuția cea mai fină. Primesc bilete de amanet și rupturi de — aurar, prețuri mari, sau le schimb. —

Solicit părtinirea on. public, cu dinstinsă stimă:
HIRSCH JENŐ, ceas. și aurar.